

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA MANAGEMENTU

Zhodnocení náboženského turismu ve Zlínském kraji

Evaluation of the Religious Tourism in the Zlín Region

Student:

Jakub Juříčka

Vedoucí bakalářské práce:

Ing. Zuzana Stefanovová, Ph. D.

Uherské Hradiště 2015

Zadání bakalářské práce

Student: **Jakub Juříčka**
Studijní program: B6208 Ekonomika a management
Studijní obor: 6501R006 Ekonomika cestovního ruchu
Téma: Zhodnocení náboženského turismu ve Zlínském kraji
Evaluation of the Religious Tourism in the Zlín Region

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
  2. Metodika zpracování a cíl práce
  3. Teoretická východiska náboženského turismu
  4. Popis oblasti a zhodnocení náboženského turismu
  5. Návrhy a doporučení
  6. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce
Seznam příloh
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

GOELDNER, Charles R. a Brent J. R. RITCHIE. *Cestovní ruch: principy, příklady, trendy*. Brno: BizBooks, 2010. ISBN 978-80-265-0298-2.
HEŘMANOVÁ, Eva a Pavel CHROMÝ. *Kulturní regiony a geografie kultury: kulturní realie a kultura v regionech Česka*. Praha: ASPI, 2009. ISBN 978-80-7357-339-3.
VÁCLAVÍK, David a Pavel CHROMÝ. *Náboženství a moderní česká společnost: kulturní realie a kultura v regionech Česka*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-802-4724-683.

Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Zuzana Stefanovová, Ph.D.**

Datum zadání: 21.11.2014

Datum odevzdání: 07.05.2015

doc. Ing. Petra Horváthová, Ph.D.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Čestné prohlášení

Místopřísežně prohlašuji, že jsem celou práci vypracoval samostatně za použití uvedené literatury.

V Uherském Hradišti dne 7. 5. 2015

.....

Jakub Juříčka

Obsah

1. Úvod.....	6
2. Metodika zpracování a cíl práce	8
3. Výklad základních pojmů a teoretická východiska.....	9
3.1 Obecné pojmy.....	9
3.1.1 Cestovní ruch.....	9
3.1.2 Náboženství.....	9
3.1.3 Náboženský cestovní ruch.....	10
3.2 Pojmy z oblasti církevního správního uspořádání.....	10
3.3 Náboženské společnosti.....	12
3.4 Pojmy týkající se vztahu člověka k bohu a církvi	13
3.5 Církevní stavby.....	13
3.6 Pojmy z oblasti církevní architektury	16
4. Náboženství a turistika v České republice	19
4.1 Religiozita v ČR	19
4.2 Náboženský cestovní ruch v ČR.....	20
4.3 Náboženský cestovní ruch ve Zlínském kraji.....	20
4.3.1 Poutní místa Zlínského kraje.....	20
4.3.2 Poutní trasy.....	35
4.3.3 Další objekty	37
5. Marketing.....	48
6. Dotazníkové šetření	52
6.1 Vyhodnocení konkrétních výsledků	52
7. SWOT analýza náboženského cestovního ruchu Zlínského kraje	65
Závěr.....	66
Seznam použité literatury	67
Seznam použitých zkratk.....	74
Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce.....	75
Seznam příloh.....	76

1. Úvod

Spojení cestovního ruchu a náboženství dává za vznik specifické oblasti společenského života. Tento fenomén, náboženský cestovní ruch, je jevem globálním. Je praktikován početnou skupinou lidí bez ohledu na vyznání, příslušnost k církvi, národnost, rasu, etnikum, věk, geografickou polohu apod. Po celém světě se každoročně konají masové poutě. Pout' je dle Goeldnera (2014) vůbec nejstarší formou cestování. Muslimové tu svoji směřují do Mekky, s cílem splnit povinnost jedné návštěvy tohoto místa za svůj život. Židé musí dle svého výkladu Starého zákona třikrát ročně do Jeruzaléma. Evropští katoličtí křesťané zase putují do španělského Santiaga de Compostela či na jih Francie do Lurdy. Luteráni se vypravují na pout' na hrad města Wartburg, místa spojeným se životem Martina Luthera. Hinduisté pokládají za cíl pouti koupel v řece Ganga. I buddhisté mají své poutní místa, na něž najdeme odkaz v buddhistických textech. Existence poutních míst je součástí šintoismu a dalších náboženství. I v České republice se odehrávají různé formy náboženského cestovního ruchu.

Scénář událostí v Česku naplňuje všechny Václavíkovy (2010) znaky sekularizace: pokles účasti na náboženských akcích, snížení významu náboženských pravidel a snížení podpory náboženským organizacím. Na území Evropy je Česko státním útvarem se suverénně nejvyšším podílem ateistů v populaci. Český statistický úřad zaznamenal během let 1950-2011 úbytek 4,2 milionu věřících; z toho 1,1 milionu ubylo během let 2001-2011. Na tento trend stát v roce 2012 reagoval zákonem o majetkovém vyrovnání s církvemi (č. 482/2012 Sb.). Jelikož bylo spojení státu a církve stále méně schvalováno veřejností, muselo být zrušeno.

Ubývá i praktikujících věřících. Potvrdilo to Sčítání účastníků katolických bohoslužeb (Česká biskupská konference, 1995 – 2014), které zaznamenalo v daném období úbytek téměř 60 tis. lidí. Obecná tendence odklonu od pořádání křesťanských svátostí (křtů, svateb, pohřbů) je dalším faktorem, který snižuje využití a návštěvnost sakrálních staveb.

Právě nyní přichází období, kdy by se problematika dalšího využití zmiňovaných objektů měla zvážít. Platností restitučního zákona, který zrušil zákon o hospodářském zabezpečení církví a náboženských společností státem (č. 218/1949 Sb.) a nařízení vlády o úhradě osobních požitků duchovních církví a náboženských společností (č. 566/2006 Sb.) církvím ubyl výrazný zdroj příjmů. Jak bude církev s restituovanými objekty nakládat, jakým způsobem bude hospodařit se svěřenými finančními prostředky a jestli některé objekty

v důsledku možného nedostatku peněz nakonec nezaniknou, bude v následujících letech velkou otázkou. Objekty můžeme chránit v rámci památkové péče, ale má tento postup podporu u ateistické veřejnosti? Nebo jejich budoucnost „spasí“ právě cestovní ruch?

Česká republika je zemí bohatou na církevní památky. Na celém území se nachází přes 7 000 sakrálních staveb. Rostoucí segment této turistiky ve spojení se sítí sakrálních památek je dosud nevyužitým potenciálem pro Českou republiku, podle agentury CzechTourism Česko rozhodně má co nabídnout zahraničním turistům. Nejvíce zajímavý je italský, španělský, polský a ruský trh (CzechTourism, 2014).

„Památky jsou naše moře, jsou ekonomickým potenciálem, který musíme umět moderně a efektivně, ale s respektem k principu trvalé udržitelnosti, využívat právě prostřednictvím turistického průmyslu.“ Takto se v roce 2011 vyjádřil bývalý ministr kultury Jiří Besser. Česká republika je kontinentální zemí. Nemá moře, které by přilákalo turisty. Nabízí však spoustu jiných zajímavostí, jako například církevní památky. Proto jsou tedy památky *„naším mořem“*. Jaké poklady skýtá zlínská zátoka, kolik plavců se v ní už vykouvalo a jestli celé moře nezačne brzy vysychat, na to se snaží podat odpověď tato práce.

K sepsání mě inspirovaly dvě návštěvy velehradské baziliky. Poprvé jsem do areálu vstoupil v roce 2005 v rámci školní prohlídky. Pamatuji si slova třídního učitele, který nám říkal, že baziliku v následujících letech pravděpodobně čeká rekonstrukce financovaná prostředky Evropské unie. Druhá návštěva se datuje do roku 2014, kdy již byla rekonstrukce úspěšně ukončena. Rozdíl ve vizuálním dojmu mě uchvátil. Ihned mi v mysli vyvstaly otázky – Kolik to stálo? Má to vůbec smysl, investovat do církevních památek v zemi plné ateistů? Jakou má bazilika návštěvnost? Jaká je vlastně situace náboženského cestovního ruchu ve Zlínském kraji? Jaká je jeho perspektiva? Jak to vnímají ostatní lidé? Bakalářská práce se pro mne tedy stala prostředkem, jak si odpovědět na otázky.

2. Metodika zpracování a cíl práce

K sepsání práce byly především využity poznatky získané sběrem a studiem sekundárních dat, pocházejících z níže uvedených literárních a internetových zdrojů. Částečně jsem čerpal ze svých znalostí. Zprostředkovaná data, týkající se především návštěvnosti jednotlivých lokalit, byla získána e-mailovou komunikací se samosprávami, farnostmi a správci objektů. Primární sběr dat byl využit při vlastním dotazníkovém šetření. Výsledky šetření byly použity při závěrečném vyhodnocování. Práce je rozdělena na teoretickou, praktickou a analytickou část.

Teoretická část je rozdělena na několik dílčích částí. První dílčí část čtenáře seznamuje s odbornými pojmy z oblasti cestovního ruchu, náboženství, církví, církevního správního uspořádání, vztahu člověka k církvi apod. Druhá část nabízí přehled základních druhů staveb, se kterými se lze u této formy turismu setkat. Na tuto část navazuje oddíl s přehledem architektonických prvků v interiérech a exteriérech staveb používaných v této práci.

Úvod praktického oddílu stručně popisuje religiozitu v České republice, její vývoj v posledních letech a regionální rozložení. Na tu navazuje část týkající se náboženskému cestovnímu ruchu v ČR a Zlínském kraji. Praktická část nabízí přehled nejvýznamnějších lokalit kraje. Hlavní pozornost je zde věnována velehradské bazilice. Popis každé lokality obsahuje informace o geografické poloze, dopravní dostupnosti, historii obce a počtu obyvatel; dále informuje o historii popisovaného objektu, architektuře, zvláštностech, zajímavostech a případně o návštěvnosti objektu. U poutních míst je navíc obsažena informace o poutním kultu (či legendě) a o datu hlavních poutí. Poutní místa doplňují informace o hlavních poutních stezkách. Další oddíl je věnován marketingové podpoře této formy cestovního ruchu. Následuje vlastní provedený výzkum, který má pomoci dosáhnout cílů práce. Do analytické části patří SWOT analýza.

Cílem práce je analyzovat náboženský cestovní ruch ve Zlínském kraji, zhodnotit jeho význam a rozsah a pokusit se odhadnout jeho budoucí vývoj.

3. Výklad základních pojmů a teoretická východiska

3.1 Obecné pojmy

3.1.1 Cestovní ruch

Claude Kaspar v díle *Die Fremdenverkehrslehre im Grundriss* (1982, str. 18) popisuje cestovní ruch následujícím způsobem: „*Cestovní ruch je souhrn vztahů a jevů, které vyplývají z cestování nebo pobytu osob, přičemž místo pobytu není hlavním ani trvalým místem pobytu a zaměstnání.*“ Mezinárodní konference UNWTO v Ottawě v roce 1991 přijala tuto obecně platnou definici cestovního ruchu: „*Cestovní ruch je činnost osoby cestující na přechodnou dobu do místa mimo její obvyklé prostředí, a to na dobu kratší, než je stanovena, přičemž hlavní účel její cesty je jiný, než vykonávání výdělečné činnosti v navštíveném místě.*“

Turista

V domácím cestovním ruchu se tak označuje člověk, který v místě návštěvy minimálně jedenkrát přespí. V mezinárodním CR se je člověk označen za turistu tehdy, pokud jedenkrát přespí v zemi návštěvy (Nejdl, 2011).

Návštěvník

V domácím CR se tak označuje osoba pobývající mimo místo svého trvalého bydliště déle než půl roku, pokud důvodem pobytu není výdělečná činnost. V mezinárodním CR jde o člověka, který opustí zemi svého trvalého pobytu na více než rok; za podmínky že tam nevykonává výdělečnou činnost (Nejdl, 2011).

Jednodenní návštěvník

Pro mezinárodní i domácí CR platí stejná podmínka; jednodenní návštěvník v místě své návštěvy ani jedenkrát nepřespí (Nejdl, 2011).

3.1.2 Náboženství

Nejdl v díle *Management destinace cestovního ruchu* (2011, str. 43) chápe náboženství jako „*svébytný kulturní systém (tj. systém preferující vlastní představy a normy)*“. Durkheim ve svém díle *Elementární formy náboženského života: systém totemismu v Austrálii* (2002, str. 55) náboženství popisuje následovně: „*Náboženství je jednotný systém víry a praktik vztahujících se k posvátným věcem, to jest k věcem odtahitým a zakázaným; systém víry a praktik, které sjednocují všechny své přívržence v jediném morálním společenství nazývaném církev.*“

3.1.3 Náboženský cestovní ruch

Slovník cestovního ruchu (Zelenka a Pásková, 2012, str. 250) popisuje NCR následovně: „v užším smyslu: cestování, jehož hlavním důvodem jsou náboženské obřady a poutě“, „v širším smyslu: forma CR, jejíž účastníci jsou motivováni návštěvami a prohlídkami religiálních památek – kostelů, katedrál, hřbitovů, poutních míst aj.“

3.2 Pojmy z oblasti církevního správního uspořádání

Provincie

Provincie je nejvyšším církevním správním územním celkem v rámci státu. V ČR se nachází provincie česká a moravská. Do české provincie náleží následující diecéze:

- Českobudějovická diecéze,
- Královehradecká diecéze,
- Litoměřická diecéze,
- Plzeňská diecéze,
- Pražská arcidiecéze.

Do moravské provincie náleží následující diecéze:

- Brněnská diecéze,
- Olomoucká arcidiecéze,
- Ostravsko – opavská diecéze (Heřmanová a Chromý, 2009).

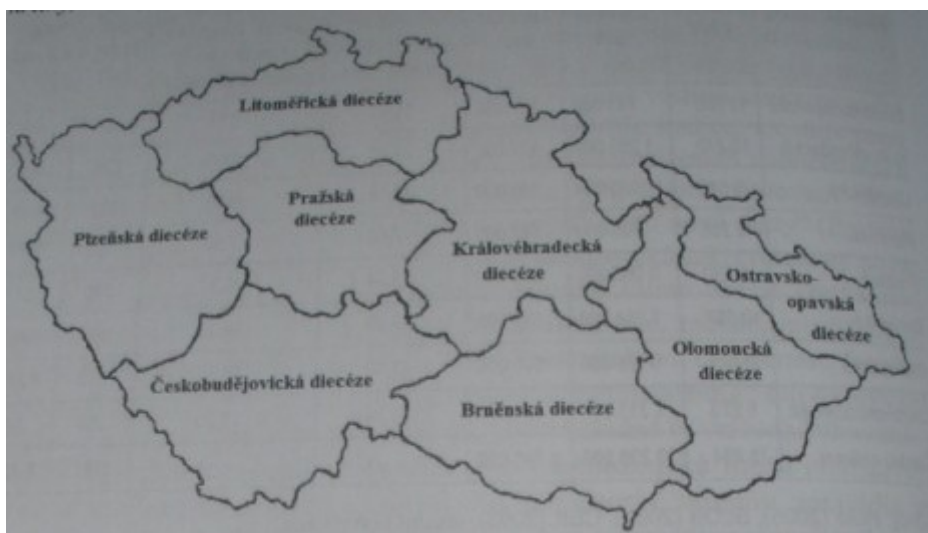
Arcidiecéze

Arcidiecéze je hlavní diecézí v rámci provincie. Provincie je vyšším a děkanát nižším správním územním celkem. V čele arcidiecéze stojí arcibiskup. V České republice se nacházejí arcidiecéze olomoucká a arcidiecéze pražská.

Diecéze

Diecéze je nižším správním územním celkem než provincie a vyšším správním územním celkem než farnost. V čele diecéze stojí biskup (nebo arcibiskup). Dle Heřmanové a Chromého (2009) se v ČR nachází 8 diecézí:

- Brněnská diecéze,
- Českobudějovická diecéze,
- Královéhradecká diecéze,
- Litoměřická diecéze,
- Olomoucká arcidiecéze,
- Ostravsko – opavská diecéze,
- Plzeňská diecéze,
- Pražská arcidiecéze.

(Diecéze v Česku, zdroj – Heřmanová a Chromý 2009, str. 48, vypracování Evy Heřmanové)

Děkanát

Děkanát je nižším správním celkem než diecéze a vyšším než farnost. V čele děkanátu stojí děkan.

Farnost

Farnost je nejnižším církevním správním územním celkem. Farář je představitelem farnosti.

3.3 Náboženské společnosti

Církev

Výraz církev se dle autorů (Heřmanová a Chromý, 2009) tradičně užívá pro označení náboženské společnosti křesťanů, avšak dochází k užívání výrazu i nekřesťanskými náboženskými společnostmi (např. Scientologická církev).

Náboženská společnost

Náboženská společnost je seskupení lidí, kteří se hlásí k některému z náboženství. K jednou náboženství se může hlásit více náboženských společností. Rozdíly mezi náboženskými společnostmi nejsou velkého rázu – často jde o různé rituály, vnitřní organizaci apod. (Heřmanová a Chromý, 2009)

Náboženská sekta

Náboženská sekta je náboženské uskupení, které vzniklo odtržením od své původní církve; ve své filosofii vychází z její filosofie, může se vůči ní vymezovat, zpravidla vyznává více či méně odlišné hodnoty a postoje. Mezi oběma stranami často bývá napětí (Heřmanová a Chromý, 2009).

Řeholní řád

Je to společenství, jehož členové se podřídili určitým stanovám, v případě katolických řádů jde o následování tzv. evangelických rad - chudoby, čistoty a poslušnosti (Dibelková, 2005).

- **Augustiniáni** – řád vzniklý ve 4. stol. n. l., následující řeholi podle sv. Augustina (Dibelková, 2005).
- **Cisterciáci** – benediktínský reformní řád, založený v roce 1098 Robertem z Molesme v pustině u Dijonu. Zdůrazňuje naprostou askezi, kázeň a manuální práci (Dibelková, 2005).
- **Trinitáři** – Tento řád vycházející z augustiniánské řehole založili na konci 12. stol. ve Francii Jan z Mathy a Felix z Valois. Zvláštností tohoto řádu byla povinnost odkládání třetiny příjmů na vykupování otroků bez ohledu na vlastní ekonomickou situaci (Jirásko, 1991, str. 58)
- **Tovaryšstvo Ježíšovo (též jezuité)** – řád založený Ignácem z Loyoly roku 1534. Od ostatních řádů se liší tzv. čtvrtým slibem absolutní poslušnosti papeži. Vyznačuje se přísnou organizací (v čele stojí vojenský generál) a chórovou modlitbou (Dibelková, 2005).

3.4 Pojmy týkající se vztahu člověka k bohu a církvi

Agnosticismus

Agnostik je člověk, který tvrdí, že existenci boha nelze dokázat, protože důkazu lze dosáhnout pouze zkoumáním na základě bezprostřední zkušenosti (Heřmanová a Chromý, 2009).

Ateismus

Ateista je ten, který nevěří, že existuje bůh či jiná forma nadpřirozené existence (Heřmanová a Chromý, 2009).

Náboženská

Náboženská (neboli religiozita) je *“přesvědčení či konkrétní projevy víry, se kterými se lze setkat v sociálním chování, ve světonázorové a hodnotové orientaci a v individuální či skupinové mentalitě jednotlivců, lokálních komunit či regionálních společenství”* (Heřmanová a Chromý, 2009, str. 44). Náboženská autoři rozdělují do tří následujících skupin:

- formální – tedy navenek deklarovaná, uváděná v matrikách apod.,
- vnější – projevující se v dodržování náboženských rituálů - křtů, církevních svateb a pohřbů, původně náboženských svátků apod.,
- reálná – ta představuje opravdové činnosti věřícího jak implicitně, tak explicitně projevované.

3.5 Církevní stavby

Církevní stavba

Tento pojem není v literatuře jednoznačně identifikován. Autoři se shodují na tom, že tak může být označen kterýkoliv objekt, který v současnosti je či v minulosti byl ve vlastnictví, správě či užívání církve. Do zařazení stavby mezi církevní nemá vliv její stáří nebo rok vzniku, může sem patřit i novostavba. (Heřmanová a Chromý, 2009). Vaverka (2001) rozděluje církevní stavby na sakrální a profánní.

Církevní nemovitost

Tento pojem definuje vztah určitého objektu k církvi. Nezáleží na typu či způsobu užívání objektu, důležitý je pouze vlastnický vztah. Církevní nemovitostí může být například činžovní dům či polnost (Heřmanová a Chromý, 2009).

Sakrální stavba

Sakrální stavba je každá stavba, jejíž hlavním využitím je pořádání bohoslužeb. Stavba nemusí být ani kulturní, ani historickou památkou. I zde platí, že sakrální památka může být

i novostavba (Vaverka, 2001). Rozdělení sakrálních staveb podle Vaverky (2001) je následující:

- Kostely jako centra územních správních celků (farní, biskupské, děkanské), sloužící jako místa setkávání věřících.
- Filiální kostely a kaple doplňující síť centrálních kostelů, v závislosti na regionální či lokální potřebě konání bohoslužeb.
- Kostely a kaple sloužící jako poutní místa, spjaté s posvátnými, historicky významnými místy.
- Hřbitovní kostely a kaple, které vznikly v důsledku vymístění hřbitovů kolem farních kostelů.
- Klášterní kostely a kaple, užívané řeholními řády.
- Hřbitovy a hrobky.
- Drobné sakrální stavby.

Drobné sakrální stavby

Rozdělení drobných sakrálních staveb podle Heřmanové a Chromého (2009) je následující:

- **Kaple a kapličky**

Jde o drobné křesťanské modlitebny, které jsou někdy samostatně stojící, někdy jsou součástí větší sakrální stavby. Velké kostely jich mají několik. Každá kaple je zasvěcena některému ze svatých. Existují speciální kaple několika typů - narazit lze na křestní, hřbitovní, soukromé a poutní kaple. Často bývají vybaveny vlastním zvonem. Rozdíl mezi kaplí a kapličkou není dán velikostí, ale tím, jestli lze do objektu vstoupit či nikoliv. Kaple vstup umožňuje, kaplička ne.

- **Boží muka**

Jde o stavbu o velikosti 2 až 3 m., připomínající svým tvarem pilíř. Má připomínat sloup, u kterého byl z rozhodnutí Piláta Pontského bičován Kristus. Rozmístění v krajině je různé. Boží muka bývají kamenná nebo zděná. V horní části se nacházejí výklenky pro obrázky či sošky.

- **Zvonička**

Stavba, která slouží k zavěšení zvonu. Nesouvisí nijak s kostelem, její účelem je ohlašování požáru, úmrtí či času. Nejčastěji se nacházejí v obcích, které nemají vlastní

kostel. Začaly vznikat po roce 1751 v souvislosti s ohňovým patentem Marie Terezie, který obcím určoval povinnost mít zvon pro účely ohlášení požáru.

- **Zvonice**

Stavba sloužící k zavěšení zvonu, která na rozdíl od zvoničky s kostely souvisí jak stavebně, tak funkčně. Označení se používá i pro kostelní věže se zvony. Někdy tak bývají označeny volně stojící věže, které přežily svůj kostel.

- **Morové sloupy**

Stavby, které vznikaly v průběhu morové epidemie, během 15. až 18. stol. Stavěny byly jako prevence před morem (aby mor nepřišel), jako ochrana před morem v průběhu epidemie (aby uškodil co nejméně), a po konci epidemie (jako poděkování za to, že zlo už pominulo). Morové sloupy se od mariánských a trojičních liší přítomností některých světců, kteří byli považováni za ochránce před morem (sv. Roch, sv. Šebestián, sv. Rozálie).

- **Mariánské sloupy**

Tyto sloupy souvisí s uctíváním kultu P. Marie, zasvěcováním kostelů, vznikem mariánských poutních míst a slavením mariánských svátků.

- **Trojiční sloupy**

tyto sloupy jsou zasvěceny Nejsvětější Trojici (Otec, Syn a Duch Svatý), která je prvkem odlišujícím křesťanské náboženství od ostatních.

- **Pranýř**

Jde o sloup podobný božím mukám, který se nachází nejčastěji v centrech měst nebo poblíž radnic. Sloužil jako místo, ke kterému byli uvazováni provinilci, které mohli občané za jejich skutek hanobit a ponižovat.

- **Smírčí kameny**

Kameny související se středověkým smírčím právem, které dávalo možnost odčinit viníkovi své skutky svým obětem. Na místě nečestné události se potom stavěly tyto smírčí kameny, které sloužily jako připomenutí toho, co se tu stalo.

- **Menhiry**

Jsou to “neopracované kamenné monolity postavené na výšku, zasazené původně pravděpodobně svisle do země, stojící osamoceně či stavěné i do řad či kruhů”.

- **Kříže a křížky**

Objekty z různých materiálů, symbolizující křesťanství, ukřižování či smrt. Nejčastěji se nachází na rozcestích.

- **Křížové kameny**

Jde o kameny se symbolem kříže, nejčastěji používané pro památeční účely. Je obtížné jejich určení z důvodu častého přenášení z původního místa a podobnosti s náhrobky.

- **Kalvárie**

Původní význam pojmu je vyobrazení Krista na kříži, pod kterým stojí P. Maria a sv. Jan, v podobě obrazu nebo sousoší. Přeneseně se tak označuje kaple na návrší v blízkosti sídel, která je součástí křížové cesty.

- **Pomníky**

Drobné památky různých typů, které připomínají nějakou událost historického, regionálního či osobního významu.

- **Další drobné sakrální památky**

Skupinu drobných památek završují náhrobky, náhrobníky, sochy a sousoší, které není třeba blíže popisovat.

Sakrální kulturní památka

Jde o sakrální stavbu s umělecko-historickou hodnotou (Heřmanová a Chromý, 2009).

Profánní stavby

Jde o stavby v blízkosti kostela, sloužící k hospodářským, ubytovacím, vzdělávacím, pastoračním, charitativním a společenským účelům, jako místo střetávání či jako správní prostory příslušného řeholního řádu nebo fary. Některé profánní stavby však už dlouhou dobu slouží různým světským účelům (Heřmanová a Chromý, 2009).

Profánní kulturní památka

Jedná se o profánní stavbu, která se analogicky jako u definice sakrální kulturní památky navíc vyznačuje umělecko-historickou hodnotou (Heřmanová a Chromý, 2009).

3.6 Pojmy z oblasti církevní architektury

Ambit

Ambit je krytá, obvykle klenutá chodba, arkádami otevřená do prostorného dvora například kolem poutního kostela. Často je doplněna kaplemi nebo výklenky a sloužila jako přístřeší pro poutníky, k průvodům a modlitbám. Někdy se slovo používá i pro křížovou chodbu klášterů a kapitulních kostelů, která však kostel neobepíná, nýbrž přiléhá k němu z boku (Ottův slovník naučný, Sv. 2, str. 84).

Apsida

Je to půlkruhová či podkovovitá oltářní nika zaklenutá konchou (Dudák, 2002).

Arkáda (Arkády)

Arkáda je oblouk nad sloupy nebo pilíři. Více oblouků tvoří arkády (Rejman, 1971, str. 37).

Balustráda

Balustráda je zábradlí z ozdobných sloupků (Rejman, 1971, str. 44)

Empora

Empora je nadzemní a přístupná galerie, otevřená do hlavního prostoru lodi kostela, synagogy nebo jiného veřejného prostoru (Ottův slovník naučný, Sv. 8, str. 592).

Chór

Synonymem je přesbytář či kněžiště. Je definován jako prostor kolem hlavního oltáře, místo určené pro kněží, zvláštní výstupek pro hudební sbor a varhany (Rejman, 1971).

Klenba

Klenba je samonosná, vzhůru vypuklá stavební konstrukce, která se užívá na zastropení a zakrytí prostoru. Podobně jako oblouk využívá toho, že váha klenby se přenáší na její podpory, a to ve svislém i vodorovném směru (Ottův slovník naučný, Sv. 14, str. 349).

Koncha

Jde o klenbu v podobě čtvrtkoule nad apsidou (Rejman, 1971, str. 185).

Kruchta

Kruchta je hudební dvůr – tribuna (někdy dvoupatrová) nebo empora v kostele, kde byly umístěny varhany, sbor a hudebníci; nejčastěji umístěna na západní stěně někdy podél stěny boční lodi (Čížek, Hrady.cz).

Kupole

Kupole je základní sférická klenba tvořená částí kulové, nebo jiné rotační plochy nad kruhovým, čtvercovým či polygonálním půdorysem (Dudák a kol., 2002, str. 531).

Lod'

- **Hlavní lod'** - jde o část kostela sahající od vchodu po transept, od bočních lodí oddělena zpravidla arkádami, mající zpravidla vlastní klenbu, poskytující hlavní přístup směrem k oltáři.
- **Boční lod'** – část kostela po stranách hlavní lodi, oddělena arkádami.
- **Příčná lod'** – část kostela oddělující hlavní lod' od chóru, též zvaná transept, orientovaná kolmo na hlavní lod' (Encyclopaedia Britannica, 2010).

Luneta

Luneta (z franc. lunette, zdobnělina z lat. luna, Měsíc) je půlkruhová plocha stěny (tvar Měsíce ve čtvrti), nejčastěji pod valenou klenbou nad okny a dveřmi, případně malba na takové ploše (Ottův slovník naučný, Sv. 16, str. 463).

Oltář

Oltář je obětním místem (Ottův slovník naučný, Sv. 18, str. 751). Oltářní mensa je kamenná deska na pevném podstavci (Ottův slovník naučný, Sv. 18, str. 751).

Pendentiv

Pendentiv je přibližně trojúhelníkovitá výplň cípů čtvercového nebo obdélného prostoru, který má být zakryt kruhovou nebo oválnou kupolí (Curl, str. 202).

Portál

Portál je stavebně upravený, obvykle zdobený vstup nebo vjezd do budovy (Rejman, 1971, str. 295).

Sakristie

Sakristie je vedlejší místnost v katolickém kostele, kde se kněz připravuje k bohoslužbám (Rejman, 1971, str. 334).

Skulptura

Merriam Webster (Merriam-webster.com, 2015) ji popisuje jako „*trojrozměrné znázornění obvykle člověka, zvířete či mýtické bytosti, vytvořené socháním či modelováním. Plastika je socha vytvořena přidáváním materiálu, skulptura je vytvářena postupným odnímáním materiálu.*“

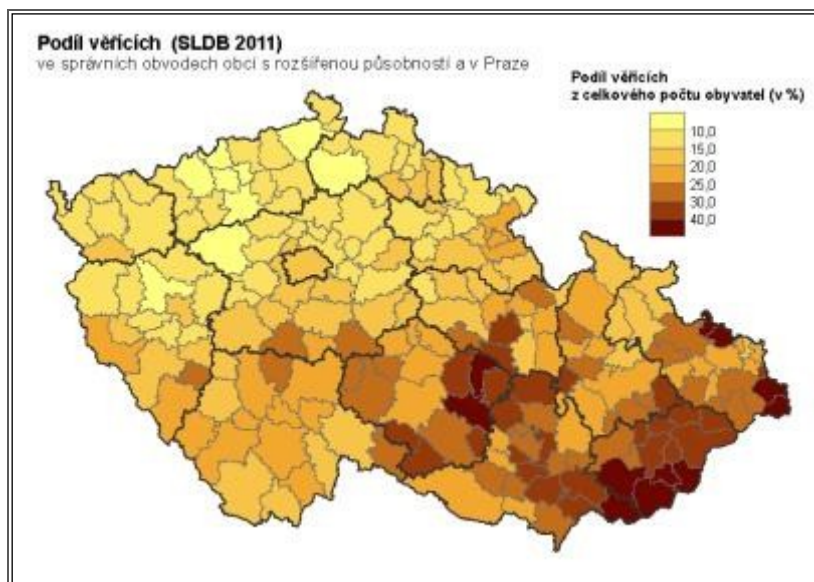
4. Náboženství a turistika v České republice

4.1 Religiozita v ČR

Dle SLDB 2011 je v České republice z počtu 10 436 560 obyvatel celkem 2 168 952 věřících (20, 8% obyvatelstva ČR), z toho 1 463 584 hlásících se k církvi. Celkem 705 308 věřících se k žádné církvi otevřeně nehlásí (32% z celkového počtu věřících). Nejpočetnější církví je církev římskokatolická, ke které se hlásí 1 082 463 věřících (73,9% věřících kteří se přihlásili k církvi, 10,3% obyvatelstva ČR). Dále následuje církev evangelická (3,5% věřících hlásících se k církvi) a církev československá husitská (2,6% věřících, kteří se přihlásili k církvi).

Při SLDB 2001 náboženskou víru deklarovalo celkem 3 288 088 obyvatel (32,1% obyvatelstva). V součtu 2 740 780 obyvatel patřilo k věřícím římskokatolické církve (26,8% obyvatelstva). Druhá nejpočetnější církev byla církev evangelická, hlásilo se k ní 117 212 lidí (1,1% obyvatelstva). Církve s třetím největším zastoupením byla církev československá husitská, ke které náleželo 99 103 věřících (1% obyvatelstva). Počet věřících se během desetiletí snížil o 1 119 136.

Zlínský kraj je krajem s nejvyšší mírou religiozity, při SLDB v roce 2011 se k víře přiznalo 37 procent krajského obyvatelstva, z toho 79 věřících se hlásilo k církvi. Regionální rozložení víry nejlépe demonstruje následující graf:

(Graf 4.1. – Regionální rozložení věřících, zdroj: ČSÚ, SLDB 2011)

4.2 Náboženský cestovní ruch v ČR

Česká republika nabízí 6 683 římskokatolických staveb, 100 pravoslavných kostelů, 200 židovských synagog a 660 evangelických staveb. Agentura Czechtourism při svém monitoringu trhu v roce 2011 zjišťovala oblibu turistických atraktivit v krajích. Výsledky byly pro každý kraj jiné, 0,4 až 11,7 procent respondentů uvedlo jako nejatraktivnější destinace právě církevní cíle.

Nejfrekventovanější cíle české náboženské turistiky jsou tři křesťanská poutní místa - Svatá Hora u Příbrami, Svatý Hostýn u Bystřice pod Hostýnem a Velehrad (Czechtourism, 2011). Celková návštěvnost poutních míst na Zlínsku přitom převyšuje milion lidí ročně (Česká televize, 2012).

4.3 Náboženský cestovní ruch ve Zlínském kraji

4.3.1 Poutní místa Zlínského kraje

Hostýn – Kostel Nanebevzetí Panny Marie

Hostýn je jedním z vrcholů Hostýnských vrchů nacházející se v jejich západní části, dosahující výšky 736 m. n. m. Je vzdálen 3 kilometry jihovýchodně od Bystřice pod Hostýnem, 22 kilometrů jihozápadně od Valašského Meziříčí a 20 kilometrů severně od Zlína. Administrativně náleží do území obce Chvalčov v okrese Kroměříž. Pěší výšlap na Hostýn lze uskutečnit po značené turistické trase. Silniční spojení vedou přes silnice II/150, II/437 a II/438 směřující do centra Bystřice pod Hostýnem. Odsud se lze dopravit po silnici vedoucí až k poutnímu místu (Mapy.cz, 2015). Do Bystřice pod Hostýnem vede železniční trasa č. 303 (Rychnovský, 2011). Obec Chvalčov měla k datu sepsání práce 1660 obyvatel (Obec Chvalčov, 2015).

Cílem pouti je kostel Nanebevzetí Panny Marie. Nachází se na nižším ze dvou vrcholů (736 a 718 m. n. m.). Nálezy z doby bronzové poukázaly na dřívější obývání Hostýnských vrchů keltskými kmeny. Kostel součástí olomoucké arcidiecéze, holešovského děkanátu a farnosti Bystřice pod Hostýnem. ŘKF Bystřice pod Hostýnem vykonává duchovní správu. Pout' se váže ke svátku Nanebevzetí Panny Marie, koná se nejbližší neděli po nebo před svátkem. Celá sezona je bohatá, konají se pouti např. profesních skupin, dětí či zrakově postižených. Sezónu poutí uzavírá dušičková pout' v polovině října.

Na Hostýně kdysi stávala kaple, kterou postavili pravděpodobně zdejší horníci a havíři, kteří zde těžili zlato a stříbro. Poutníci sem přicházeli za obrazem P. Marie Ochránitelky. V roce 1658 byla kaple rozšířena kvůli narůstajícímu počtu poutníků. František Antonín z Rottálu zde nechal v letech 1728 – 1741 postavit na návrh architekta I. Cyrani von Bolleshause chrám. V 18. stol. císař Josef II. nechal kostel zrušit. Byla odstraněna střecha a interiér kostela, poutníci však na místo nepřestali docházet. O navrácení místa do původního stavu se v letech 1841 – 1845 zasadil olomoucký arcibiskup P. A. Stojan (arcibiskupem se stal až později). Byly odkoupeny pozemky na vrcholu hory, postupně vybudována komunikace, zřízena duchovní správa (obsazena členy Tovaryšstva Ježíšova - jezuity), vybudováno monumentální schodiště apod. V roce 1912 zde provedl korunovaci P. Marie Svatohostýnské v zastoupení papeže olomoucký arcibiskup F. Bauer. Za komunismu sloužil poutní dům jako ústav sociální péče. V roce 1982 chrámu udělil papež Jan Pavel II. titul *bazilika minor*.

Jde o atypickou barokní stavbu. Skládá se z hlavní kopulovité části přikryté helmovitou střechou, kterou doplňují dvě na koso postavené věže s jehlancovými střechami se skosenými hranami. Průčelí kostela zdobí obraz P. Marie Svatohostýnské. Mohutná vrata jsou dílem brněnského sochaře J. Axmana. Kostel má elipsoidní půdorys, jehož středem je hlavní oválná loď, kterou zvnějšku doplňují oltáře a kaple. Hlavní oltář je osazen sochou Madony s Ježíškem a výjevem pokoření Tatarů. Po stranách oltáře stojí sochy světců sv. Cyrila a Metoděje. Oltářní mensa není původní, do kostela se dostala po reformě II. vatikánského koncilu. Nalevo od chóru (z pohledu od vchodu) je kopie obrazu Panny Marie Ochránitelky, na protější straně je obraz Panny Marie Vítězné. Po levé straně (z pohledu od vchodu) je kaple sv. Josefa, oltář Božského Srdce Páně a kaple sv. Jáchyma se sv. Annou. Na pravé straně je kaple sv. Valentina, kaple Panny Marie Lurdské a oltář zakladatele jezuitského řádu sv. Ignáce z Loyoly. Obraz Panny Marie s Ježíškem metajícím blesky je tematicky neobvyklý, má připomenout doby vpádu Turků na Moravu ve 13. století (Díbelková, 2005).

Na Hostýn se v rámci projektu během let 2011-2014 podívalo přibližně 12 tis. lidí (viz příloha č. 2). Hostýn ročně navštíví v průměru půl milionu lidí (Česká televize, 2012).

Kroměříž – Kostely sv. Mořice a Nanebevzetí Panny Marie

Kroměříž je jedním ze čtyř okresních měst Zlínského kraje. Město se nachází 60 kilometrů vzdušnou čarou severovýchodně od Brna, 15 kilometrů jižně od Přerova a 15 kilometrů severozápadně od Zlína. Dopravní spojení zajišťují především dálnice D1 ze směru od Brna (exit 258 a 260) a rychlostní silnice R55 ze směru od Zlína a Otrokovic. Dále jako silniční

spoje slouží silnice I/47, II/367, II/428, II/432 a II/435. Do Kroměříže se lze vydat i po několika značených turistických trasách (Mapy.cz, 2015). Železniční spojení poskytuje trat č. 303 (Rychnovský, 2011). Město se rozkládá na jihu Hornomoravského úvalu. Nadmořská výška města se pohybuje okolo 200 m. n. m. Městem Kroměříž protéká řeka Morava. Počet obyvatel ke dni 31. 12. 2013 byl 28 921 (Město Kroměříž, 2015).

Poutními cíli v Kroměříži jsou farní kostely svatého Mořice a Nanebevzetí Panny Marie. Přísluší svou polohou do správního celku olomoucké arcidiecéze, kroměřížského děkanátu a farnosti sv. Mořice, která je subjektem vykonávajícím duchovní správu. Poutní místo bývá navštěvováno zejména v pátek před Květnou nedělí a ve dny tzv. mariánských svátků.

Historie města se datuje do 7. století našeho letopočtu. Město vzniklo jako osada tržišť na tehdejší důležité obchodní křižovatce. Přibližně kolem roku 1120 přešla tato osada zcela do vlastnictví biskupů z Olomouce. Město biskupům sloužilo jako správní centrum olomoucké diecéze, kterou řídili z pohodlí zde situovaného letního sídla. Statut města užívá Kroměříž od roku 1260. Na stavu města se v průběhu středověku negativně projevovaly hospodářské, politické a ideologické konflikty, jako byly husitské války v 15. století nebo nájezdy švédských válečníků v 17. století. Kroměříž byla náhradním místem konání ústavodárného říšského sněmu habsburské monarchie v roce 1848.

Kostel sv. Mořice zakládal biskup Bruno ze Šaumburka s pomocí šesti kanovníků, probošta a děkana. Původně gotický kostel se nachází na dnešním Stojanově náměstí. Chór ze 13. století byl překlenut ve 14. století chórem novým. Součástí tehdejší úpravy bylo vybudování vikářské sakristie a zhotovení síťované klenby. Dalších úprav a oprav se kostel dočkal po husitských válkách. V roce 1516 byl kostel zaklenut křížovou klenbou a v roce 1582 došlo k doplnění vnitřních prostor o menzu a portál. Mariánská barokní kaple byla dostavěna v roce 1763. Kostel si dnešní podobu uchovává od let 1836-1848, kdy prošel zatím poslední přestavbou, kterou zapříčinil požár. Autory této pseudogotické přestavby byli architekti Jäger a Arche. Poutním objektem je zde gotická pieta nacházející se uvnitř kaple Panny Marie Sedmibolestné.

Kostel Nanebevzetí Panny Marie si nezachoval svůj vzhled z raného středověku. Kvůli mnoha přestavbám zůstalo původní jen jádro věže. Na přestavbách z let 1724-1736 se podílel významný architekt Ignác Cyraní von Bolleshaus. Interiér kostela je barokní, půdorys kostela kopíruje pražský jezuitský chrám sv. Klimenta (Dibelková, 2005).

Malenovice – Studánka Svatá Voda

Malenovice jsou městskou částí krajského města Zlína. Nachází se 30 kilometrů jihovýchodně od Přerova, 72 kilometrů východně od Brna a 60 kilometrů severovýchodně od Hodonína. Zlín i Malenovice se rozkládají podél silnice I/49. Ze směru od Kroměříže a Přerova se lze do Zlína dopravit pomocí rychlostní silnice R55, která se napojuje na silnici I/49 u Otrokovic. K dopravnímu spojení z jihozápadního směru (města Uherské Hradiště a Staré Město) slouží silnice I/55. Další významnou silnici tvoří II/490, táhnoucí se od Uherského Brodu přes Zlín až po Holešov. Na poutní místo vede značená turistická trasa. Samotná městská část Malenovice je situována na jihozápadním okraji města Zlína (Mapy.cz, 2015). K dopravě lze využít i železniční trať č. 331 (Rychnovský, 2011). Město Zlín má k letošnímu datu přibližně 75 tisíc obyvatel, z toho náleží 7 tisíc obyvatel Malenovicím (Město Zlín, 2015).

Malenovice náleží stejně jako všechna poutní místa Zlínského kraje do olomoucké arcidiecéze. Příslušný děkanát je zlínský a farnost Zlín-Malenovice. Duchovní správu vykonává římskokatolický farní úřad. Poutní místo Malenovice je též zvané jako Svatá voda. Poutníci sem směřují především v první neděli v září.

Cílem pouti je studánka s malou kaplí, nacházející se v malenovickém lese v jihozápadním směru od Zlína. Voda zde vytéká přes malou nádrž do žlebu a vlévá se do řeky Dřevnice. V přilehlém svahu nad studánkou se nachází skalní jeskyně, která ukrývá sochu Panny Marie Lurdské. Tu na dnešní poutní místo Svatá Voda nechala umístit v roce 1902 hraběnka Františka Šternberková na památku své tragicky zesnulé dcery, která zemřela na následky pádu z koně. Původně však socha stála na zděném podstavci nad pramenem studánky. Do uměle vybudované jeskyně byla socha přemístěna až v roce 1913 lesním Bašem. V roce 1933 bylo plánováno vybudování větší svatyně, záležitost měl na starost pražský architekt Nerod. Z plánů ale brzy sešlo kvůli nedostatku peněz. V 60. letech byla kaple poškozena vandaly a rozšířily se obavy, že celá stavba spadne. Nakonec se ale podařilo kapli rychle uvést do původního stavu. Podle pověsti se na tomto místě měl v roce 1854 uzdravit slepý napajedelský provazník Jan Haramia. Jako poděkování zde vybudoval kapličku ke cti Panny Marie na místě nazývaném „Na Kaménce“. Často na toto místo zavítaly maminky s nemocnými dětmi, které následně po jejich uzdravení věšely po větvích dětské košilky jako symbol vděku (Dibelkévá, 2005).

Osvětimany – Kaple sv. Klimenta

Osvětimany jsou obcí se statutem městyse nacházející se 11 kilometrů severovýchodně od Kyjova, 15 kilometrů západně od Uherského Hradiště a 25 kilometrů severovýchodně od Hodonína. Obec je přístupná ze směrů od Kyjova a Starého Města u Uherského Hradiště po silnici II/422. U obce Boršice u Buchlovic se silnice II/422 napojuje na mezinárodní silnici E50. Dále je obec přístupná ze směru od Koryčan po silnici III. třídy. Od železniční zastávky vede ke kapli turistická trasa (Mapy.cz, 2015). Obec Osvětimany se nachází na úpatí pohoří Chřibý. Počet obyvatel městyse je 843 (Městys Osvětimany, 2015).

Poutním místem je kaple sv. Klimenta na stejnojmenné Hoře sv. Klimenta. Osvětimany náleží do správního celku olomoucké arcidiecéze, uherskohradištského děkanátu a farnosti Osvětimany. Duchovní správu vykonává Římskokatolický farní úřad Osvětimany. Nejvíce frekventované je toto poutní místo v neděli o svátku Seslání Ducha svatého. Přesné datum nelze určit z důvodu pohyblivosti svátku.

Zalesněná Hora sv. Klimenta bylo místo staré obchodní cesty spojující střední Pomoraví a Brněnsko. Vznikla zde osada. Legenda praví, že zde byl postaven kostel svatého Klimenta na ochranu světcových ostatků samotným svatým Cyrilem. Augustiniánští kajícíci v kapli v roce 1358 darované od markraběte Jana Jindřicha založili proboštsví. V roce 1421 došlo k zániku kláštera v důsledku útoku husitů na Kyjov. Postup husitských vojsk zasáhl nejen Osvětimany, ale také cisterciánský klášter Velehrad. Řeholnické pokoje nebyly nadále obyvatelné, tak odešel probošt do blízkých Vřesovic. Údajně zde pobýval v roce 1500 rytíř Jiří Smetana z Osvětiman, který zde vedl poustevnický život. Zajímavou nevysvětlenou událostí bylo nalezení zvonu odlitého v roce 1521 v klášterní studni po 170 letech, v roce 1691. Následně byl přesunut do farního chrámu. Původní velkomoravské hradiště vymezuje Klimentský potok ze západní strany, rokle dalších potoků ze severovýchodu a mohutné opevnění tvořené valy a příkopy z jihu. Poloha základů kostela sv. Klimenta leží na severovýchodní části zpevněné plochy, na umělé terase zpevněné pískovcovými kameny. Hradiště zde bylo stavěno v 1. polovině 9. století. Doba stavby mohla být určena díky nálezu datované byzantské mince, tzv. solidusu. S nejstaršími výkopovými pracemi začali v letech 1770 páni z Petřvaldu, sídlící v Buchlovicích. Motivací k této činnosti byla údajná přítomnost pokladů. Základy kostela se v roce 1837 podařilo odhalit archeologovi Juganovi. V roce 1885 odtud byla odvezena kostelní dlažba, která našla využití v panských stájích v Buchlovicích. V roce 1903 na zdejším nalezišti prováděl systematický výzkum poštovní oficiál Čechmánek,

který objevil hrob sv. Metoděje společně se sedmi dalšími hroby. Výzkum archeologa Hrubého v roce 1958 od sebe odlišil tři stavební fáze objektu. Navazující výzkum pana Ondruše na počátku 60. let dospěl ke stejným závěrům. První fáze byla označena jako velkomoravská (po roku 863). Druhá fáze byla těžko určitelná, vztahovala se ke střední části kostela. Poslední fáze, pojmenovaná jako augustiniánská, znamenala přestavbu a přístavbu kostela ve 14. století. Podle nálezů se dá určit, že kostel měl protáhlou obdélnou loď s obdélným nartexem a opěrnými pilíři na východní straně. Loď byla zakončena apsidou na východní straně a na jižní straně prolomena vchodem (Dibelková, 2005).

Provodov - Kostel Panny Marie Sněžné

Obec Provodov leží na hranicích Slováků a Valašska ve Vizovických vrších. Nachází se 12 kilometrů jihovýchodně od Zlína, 22 kilometrů severovýchodně od Uherského Hradiště a 7 kilometrů severně od Luhačovic. K obci vedou pouze silnice III. třídy napojující se na silnici II/490 u Březnic, Doubrav a Biskupic z jižního a západního směru. Silnice III. třídy se napojuje na silnici I/49 vedoucí mezi městy Zlín a Vizovice poblíž obce Lípa. Vede sem několik turistických tras (Mapy.cz, 2015). V roce 2006 byl počet obyvatel 766 (Obec Provodov, 2015).

Poutní místo Provodov, též zvané „Na Malenisku“, přísluší vizovickému děkanátu a farnosti Provodov, vykonávající duchovní správu. Náleží do oblasti olomoucké arcidiecéze. Hlavní pobožnosti se zde konají v neděli na svátek Panny Marie Sněžné (okolo 5. 8.) a při takzvané Hasičské pouti konané na začátku května. Poutní sezona zde začíná prvním květnovým dnem a končí posledním říjnovým dnem.

Provodov byl pojmenován po činnosti, kterou místní poskytovali pocestným a kupcům, kteří se potřebovali přepravit zdejší drsnou lesní krajinou. Poutní místo je v archivech zmiňováno prvně od 18. století, kdy se zjevil pobožné paní Anně, manželce místního mlynáře Pavla Vlaštovici, ve snu pramen s léčivou vodou. Voda jí pomohla vyléčit oční nemoc. Stejnou formou pomohla léčivá voda majiteli luhačovického panství hraběti Serenyi, který zde z vděku nechal postavit v roce 1735 kapličku Panny Marie Sněžné. V roce 1750 byla kaple přestavěna na barokní kostel. Podobu kostela je k dnešnímu dni finální. Interiér kostela se nevyznačuje okázalostí či výrazností, spíše naopak. Za povšimnutí stojí neobvyklý, ojedinělý obraz s byzantským vzorem Panny Marie Kojící. Z obrazu visícího nad sakristií dohlíží na návštěvníky Panna Marie Sněžná. V roce 1919 byl zde přistaven boční oltář Božského Srdce

Páně, situovaný oproti sakristii. V interiéru se nachází několik soch a sousoší (sousoší sv. Anny s Pannou Marií a sv. Terezií, sochy sv. Antonína Paduánského a sv. Františka z Assisi, v chóru socha sv. Cyrila a Metoděje, ve výklenku socha Panny Marie Lurdské). Vyobrazení sv. Josefa a Jana Nepomuckého nalezneme na barevných oknech. V blízkosti kostela se nachází malá kaple, pod kterou je pramen vody, vyvěrající pod hlavním oltářem. Návštěvníci kostela musí před vstoupením do kostelních vrat vystoupat 52 schodů. Opodál stojí fara a noclehárna, u které je plánovaná přeměna v exerciční dům. V blízkém lese byla poutníkům opravena křížová cesta (Dibelková, 2005).

Rajnochovice – Kostel Narození Panny Marie a sv. Anny

Rajnochovice jsou malou obcí nacházející se v oblasti Hostýnských vrchů. Nachází se 13,5 kilometrů jihozápadně od Valašského Meziříčí, 15 kilometrů severozápadně od Vsetína a 10 kilometrů východně od Bystřice pod Hostýnem. Obec je dostupná po silnici III. třídy ze dvou směrů. Směrem na jih se silnice III. třídy napojuje na silnici II/437, která vede od Bystřice pod Hostýnem až po silnici I/57, směřující na Vsetín. Směrem na sever se silnice III. třídy napojuje na silnici II/150, vedoucí od Bystřice pod Hostýnem do Valašského Meziříčí. Do Rajnochovic vedou turistické trasy směrem ze Zlína, Valašského Meziříčí a Podhradní Lhoty (Mapy.cz, 2015). Příslušná železniční trasa má číslo 303 (Rychnovský, 2011). Aktuální počet obyvatel obce je 562 (Obec Rajnochovice, 2015).

Poutním cílem je ranně barokní kostel Narození Panny Marie a sv. Anny. Někdy je též pro svůj osobitý vzhled nazýván „*valašskou katedrálou*“. Patří do olomoucké arcidiecéze, holešovského děkanátu a farnosti Rajnochovice. Duchovní správu místa má na zodpovědnost Římskokatolický farní úřad Rajnochovice. Hlavní pouť se zde koná na svátek sv. Anny, v neděli po 26. červenci.

Tuto rozsáhlou obec zakládal v roce 1721 na místě arcibiskupských hamrů bača Mikuláš Rajnoch. Počátky vzniku kostela se datují do roku 1716, kdy byl vydán olomouckým biskupem, kardinálem Schrattenbachem příkaz na jeho stavbu. Byl vystavěn za pomoci italského architekta G. P. Tencally. V roce 1727 na tomto místě vznikla farnost a v roce 1742 došlo k vysvěcení kostela.

Na monumentálním schodišti vedoucí k čelní části kostela lze nalézt sochy sv. Jana Nepomuckého a sv. Jana Sarkandera. Schodiště též ozdobuje erb zakladatele kostela. Kostelní věž vysoká 37 metrů je ve vychýlení 25 centimetrů od kolmice k podstavě. Chrám má jednu

lod', klenba je valená. Interiér zkrášluje oltář, zdobený milostnou soškou Sv. Anny Samotřetí s Pannou Marií, ježíškem a rytířem, kterého legenda vykresluje jako zhotovitele sousoší. Další oltáře patří sv. Wolfgangu, sv. Václavu a Panně Marii Lurdské. Dále za povšimnutí stojí freska s vyobrazením Proměnění Páně na hoře Tábor na lunetě. Barokní varhany s motivem Davida a andělky hrajícími na hudební nástroje patří se svým rokem vzniku 1720 mezi jedny z nejstarších na Moravě. U kostela stojí na pískovcovém podstavci kamenná Pieta z roku 1815 a kříž z roku 1737. Nedaleko kostela se nachází studánka a budova fary se sochou sv. Jana Nepomuckého. Poblíž místa kde dnes stojí kostel Narození Panny Marie, dříve stával kostel sv. Anny. Toto místo mělo být podle středověké pověsti místem poustevnického života jednoho člena z řádu templářů (Dibelková, 2005).

Štípa – Kostel Narození Panny Marie

Štípa je místní částí města Zlín. Leží severovýchodně asi 7 kilometrů od centra města. Zlín se nachází 30 kilometrů jihovýchodně od Přerova, 72 kilometrů východně od Brna a 60 kilometrů severovýchodně od Hodonína. Zlín se rozkládá podél silnice I/49. Ze směru od Kroměříže a Přerova se lze do Zlína dopravit pomocí rychlostní silnice R55, která se napojuje na silnici I/49 u Otrokovic. K dopravnímu spojení z jihozápadního směru (města Uherské Hradiště a Staré Město) slouží silnice I/55. Samotná část Štípa je dostupná ze silnic III. třídy napojujících se na silnici II/490 u Zlína a Fryštáku. Ze severního směru lze využít silnici II/489 a z východního směru od Holešova silnici II/491. K dopravě na místo je možné použít značenou turistickou trasu (Mapy.cz, 2015). Zlín je dostupný i po železniční trati č. 330 (Rychnovský, 2011). Štípa měla k datu 1. 1. 2014 celkem 1780 obyvatel (Město Zlín, 2015).

Štípa je součástí olomoucké arcidiecéze a vizovického děkanátu. Duchovně ji spravuje Římskokatolická farnost Štípa. Hlavní poutní akce se koná nejbližší víkend po nebo před datem 8. září, která patří události Narození Panny Marie. Další významnou akcí je podzimní Svatohubertská pouť.

Poutním artefaktem v kostele je soška Panny Marie Štípské, umístěná na hlavním oltáři. Patří mezi jedny z nejstarších sošek tohoto typu na Moravě. Její původ je vykládán historkou o nalezení v hájích poblíž Štípy, kam se měla dostat z obce Kostelec. Nad touto soškou měla být původně vystavěna kaple, která byla postupem času změněna do podoby malého kostela. O vznik kostela se významně zasadil Albrecht z Valdštejna, který sem roku 1620 povolal kartuziánský řád z Dolan a Olomouce. Ten měl zadán úkol postavit Albrechtově ženě

Lukrecii Nekešové klášter. K vysvěcení kostela došlo kvůli komplikacím včetně třicetileté války až v roce 1765.

Kostel je jednolodní stavba s postranním klášterem. Na klenbách se nacházejí zpodobnění Nanebevzetí a Navštívení Panny Marie, doplněny menšími obrazy s názvy Víra, Naděje a Lásky. Zasklená oltářní skříňka ukrývá uctívanou sošku. Vidět můžeme i obrazy archandělů Michaela a Gabriela. V apsidě za oltářem se nacházejí sochy sv. Josefa, sv. Anny, sv. Jáchyma a sv. Alžběty. Po bočních stranách oltáře stojí sochy sv. Cyrila a Metoděje, sv. Františka Serafinského a sv. Norberta. Na pravé straně směrem k chóru najdeme kaple Panny Marie Bolestné a sv. Máří Magdalény včetně jejího vyobrazení a sochami sv. Pavla a sv. Antonína. U kazatelny stojí oltář Božského Srdce Páně. Na levé straně směrem k chóru stojí kaple sv. Jana Nepomuckého s jeho obrazem a sochy sv. Františka Serafinského a sv. Bruna. Pod chórem se nachází hrobka rodu Seilernových. Vyobrazení křížové cesty se vznikem datuje do roku 1905 (Dibelková, 2005).

Uherský Brod – Kostel Nanebevzetí Panny Marie

Uherský Brod je město nacházející se ve Vizovické vrchovině na řece Olšavě. Je vzdáleno 7 kilometrů jihovýchodně od Uherského Hradiště a 22 kilometrů jižně od Zlína. Od hraničního přechodu Starý Hrozenkov je město vzdáleno 22 kilometrů severozápadně. Významnou dopravní tepnou je mezinárodní silnice E50 (I/50), která probíhá kolem města na jeho jižní straně. Ze směru od Hluku a z druhé strany od Bojkovic a Slavičina zajišťuje automobilovou dopravu silnice II/495. Z jihu vede silnice II/490, napojující se u obce Slavkov na silnici I/54, spojující Veselí nad Moravou a Nové Město nad Váhom. Do Uherského Brodu se lze dopravit po značené turistické trase (Mapy.cz, 2015). Je možnost využít železniční trati č. 341 (Rychnovský, 2011). Ke dni 2. 1. 2013 mělo město Uherský Brod 16 179 občanů (Město Uherský Brod, 2015).

Uherský Brod patří do olomoucké arcidiecéze, uherskobrodského děkanátu a pod farnost Uherský Brod. Duchovní dohled vykonává Římskokatolický farní úřad Uherský Brod. Pout' k tomuto místu se koná nejbližší neděli při svátku Nanebevzetí Panny Marie, přibližně 15. srpna. Další probíhá první říjnový víkend.

Historie města se začala psát kolem 10. až 12. stol. n. l., tehdy ještě bývalo osadou. Městem královským jej nechal vyhlásit v roce 1272 král Přemysl Otakar II. Slovo „brod“ má město v názvu proto, že plnilo funkci přestupního místa přes řeku Olšavu. Díky své poloze

křižovatky obchodních cest město bohatlo a rozvíjelo se. Primárním účelem města bylo bránit české země před uherskými nájezdy. Město bylo svědkem bojů vojsk krále Jiřího z Poděbrad s Uherským vládcem Matyášem Korvínem v druhé polovině 15. století. Na stavu města se podepsaly také útoky uherských Bočkajovců v 17. století.

Zmiňované poutní místo – kostel Nanebevzetí Panny Marie je pro město co do turistického významu poměrně důležité. Stavba kostela s klášteřem se uskutečnila v roce 1262. Typický dominikánský chór ze 14. století zaujímá svojí velikostí a délkou. Původní stavba však měla být o něco vyšší než dnešní a měla být tvořena třemi loděmi. Na čelní straně kostela měly být dvě věže s hodinami. Kostel si prošel ničením během středověkých konfliktů, nejvíce se na něm podepsala doba husitská a třicetiletá válka. Totální rekonstrukci v barokním slohu zadala a nechala proběhnout v 60. a 70. letech 17. století hraběnka Eleonora z Kounic, dle návrhu architekta D. Martinelliho.

Podle legendy pobývala v 11. století na nedalekém panském dvorci zbožná žena, která se se svým manželem marně pokoušela o dítě. Když konečně otěhotněla, nechala jako výraz vděčnosti bohu postavit kapli. Kaple byla postavena na místě, kde se ženě zjevila růže ve sněhu. V roce 1049 král Ondřej I. kapli rozšířil do podoby poutního chrámu. Daroval kapli ikonu Matky Boží a obraz Panny Marie Růžencové. Tento obraz byl přesunut do Polska, tak je dnes na jeho místě pouze kopie obrazu. Sochy na průčelí vytvořil F. Zurn. Uvnitř kostela se nacházejí díla J. Winterhaltera. Oltář vyrobil B. Telčík (Dibelková, 2005).

Velehrad – Bazilika Nanebevzetí Panny Marie a sv. Cyrila a Metoděje

Velehrad je malou obcí spadající do okresu Uherské Hradiště. Nachází se 22 kilometrů severovýchodně od Kyjova, 17 kilometrů východně od Koryčan a 6 kilometrů severozápadně od Uherského Hradiště. Velehrad je přístupný po silnici III. třídy z jihovýchodního směru od Starého města, kde se napojuje na silnici I/55. Do Velehradu se lze dopravit i přes silnici E50 (I/50) po sjezdu na silnici III. třídy u Buchlovic nebo u Zlechova z jižního směru. Do Velehradu je možné dopravit se pěšky po turistických trasách (Mapy.cz, 2015). Nejbližší železniční spojení – zastávka Staré Město u Uh. Hradiště - poskytuje trať č. 330 (Rychnovský, 2011). Počet obyvatel obce byl k letošnímu datu 1313 (Obec Velehrad, 2015).

Poutní místo Velehrad náleží do olomoucké arcidiecéze, velehradského děkanátu a pod farnost Velehrad. Duchovní správu vykonává římskokatolická farnost Velehrad (Dibelková, 2005). Poutním cílem je rozsáhlý komplex sakrálních památek v čele s bazilikou Nanebevzetí

Panny Marie a sv. Cyrila a Metoděje. Dalšími navštěvovanými objekty jsou kostelík Zjevení Páně a Velehradský dům sv. Cyrila a Metoděje. Do komplexu patří také bývalý klášter cisterciáků, Salla terrena velehradského kláštera, pozůstatky středověkého kláštera cisterciáků (ambit, kapitulní síň, barokní krypty), velehradský hřbitov a soubor drobných sakrálních památek (Infocentrum Velehrad, 2015). Areál poutního místa doplnila v roce 2012 nová ohradní zeď, na kterou bylo umístěno osm zrekonstruovaných soch světců ze 17. století (Pořad Regiony ČT24, Česká televize, 2012). Velehrad je od roku 2008 národní kulturní památkou (Infocentrum Velehrad, 2015).

Investice do zdejšího komplexu mezi lety 2006 – 2015 přesáhly 430 mil. korun¹, kdy za nejnákladnější lze považovat kompletní rekonstrukci areálu v rámci programu „Velehrad – centrum kulturního dialogu západní a východní Evropy“. Celkové náklady tohoto projektu byly vyčísleny na 364 mil. korun. Realizace uvedeného projektu v rámci Integrovaného operačního programu probíhající v letech 2007 až 2013 byla financována z 85 % Evropským fondem pro regionální rozvoj a 15 % státním rozpočtem ČR. V jiných projektech se na rozvoji a rekonstrukci místa podílelo také Ministerstvo kultury, Ministerstvo financí, finanční mechanismy EHP/Norsko, diecéze st. Pölten v Rakousku, Zlínský kraj a ŘKF Velehrad (Přádka – ŘKF Velehrad, 2015).

Bazilika je pro zájemce otevřena po celý rok. Pro návštěvníky nabízí několik možností prohlídek. K dispozici je i prohlídka zdarma, kterou ale neprovází výklad. I neplatící návštěvníci však mají možnost dozvědět se mnoho zajímavých informací prostřednictvím informačních panelů uvnitř baziliky. Pro platící návštěvníky jsou nachystány čtyři prohlídkové okruhy se značením A, B, C, D. Další tři okruhy jsou součástí zdejšího vzdělávacího programu, zaměřujícího se na návštěvníky z mateřských a základních škol.

U prohlídkového okruhu A – *Bazilika Nanebevzetí Panny Marie a sv. Cyrila a Metoděje* – doplňuje vizuální dojem z interiéru baziliky padesátiminutový výklad průvodce.

Prohlídkový okruh B – *Via Cisterciensis* – provede turistu po památkách velehradského kláštera, např. hospodářským dvorem, lapidáriem, klášterní zahradou, Slovanským sálem a mnoha dalšími. Celá prohlídka trvá přibližně jednu hodinu, trasa je jeden kilometr dlouhá a součástí je doplňující výklad. Jejím cílem je poskytnout návštěvníkům poznání hmotného dědictví zdejšího cisterciáckého řádu.

---

¹ vlastní výpočet, viz příloha č. 3

Prohlídkový okruh C zavede návštěvníky do podzemních prostor, kde nabízí k vidění muzejní expozici (bez výkladu). Zajímavostí je zde např. sbírka dochovaných románských kamenných fragmentů původní baziliky nebo kopie palladia země české.

Prohlídkový okruh D je další muzejní expozicí. Expozice okruhu s názvem *Velehrad na křižovatkách evropských dějin* se zaměřuje na velehradskou tradici, význam poutního místa a na historii obce Velehrad. Druhá část expozice nese název *Bible pro malé i velké* a prezentuje sbírku biblí a údajně pravou kopii Turínského plátna.

Pro školy jsou připraveny tři prohlídkové okruhy, které jsou rozlišeny barvami.

Modrou barvu má *Cyrlometodějská cesta*, která žákům MŠ a 1. stupně ZŠ nabízí poučení o životě sv. Cyrila a Metoděje, zahrnuje návštěvu míst s věrozvěsty spojených a obdaruje žáky tištěnými materiály vztahujícími se k tématu. Starší děti, tedy žáci 2. stupně ZŠ a žáci středních škol navíc poznají Velehrad coby „křižovátku dějin našeho národa i Evropy“, „místo úcty soluňských bratří, které zrodilo významné osobnosti 19. a 20. století“ a „místo živé paměti národa v boji za práva člověka na svobodu“.

Žlutou barvu má *Příběh baziliky*. Ta poukazuje na Velehrad jako na místo třisetleté poutní tradice, nabízí prohlídku baziliky s výkladem vztahujícím se k historii, architektuře a návštěvníka poučí o etiketě a chování v kulturní památce.

Zelenou barvou je označena *Cisterciácká cesta*. Nabízí odpovědi na otázky typu - kdo jsou cisterciáci, odkud pocházejí, jak vypadá jejich život, jaká je jejich denní rutina a čím obohatili naši kulturu. Součástí je prohlídka památek v areálu. Návštěvník obdrží tištěné informační materiály o uvedeném řeholním řádu (Infocentrum Velehrad, 2015).

Poutní sezona začíná ve druhé třetině ledna poutí k Panně Marii Matce jednotou křesťanů a končí v září až říjnu. Celá sezona čítá 10 až 30 poutí. Počet akcí a časové rozpětí v průběhu sezony závisí na aktuální organizaci. Velehradské poutní akce se dají rozdělit do několika skupin:

- Hlavní poutní událostí mezinárodního významu jsou Dny lidí dobré vůle včetně oslav výročí příchodu věrozvěstů sv. Cyrila a Metoděje na území Velké Moravy, pořádané 4. a 5. července. Oslavy Dnů lidí dobré vůle jsou masovou událostí, na kterou během dvou dnů dorazí na místo desetitisíce návštěvníků.
- Jednou z forem pouti na Velehrad je pouť děkanátů, kdy každý zúčastněný děkanát má svůj vyhrazený termín pouti (v roce 2013 se účastnili např. děkanát Vsetín, Zlín, Holešov, Kyjov, Olomouc, Valašské Meziříčí). Termín se v tomto případě nevztahuje k žádnému svátku či události.
- Dalším typem pouti je pouť při příležitosti výročí úmrtí uctívaných náboženských osobností (únorová Zimní pouť k výročí úmrtí sv. Cyrila, dubnová pouť k výročí úmrtí kardinála Tomáše Špidlíka, zářiová pouť na památku A. C. Stojana).
- Dále se konají pouti mládeže (diecézní setkání mládeže s arcibiskupem J. Graubnerem).
- Také probíhají pouti jiných církví, náboženských společností a dalších uskupení (lednová pouť jednoty křesťanů, květnová pouť Rodiny Neposkvrněné, červnová pouť slovenských řeckokatolíků).
- V neposlední řadě Velehrad pořádá pouť bohoslovců (teologů) a kněží (ŘKF Velehrad, 2015).

První písemný údaj o vesnici s názvem Veligrad se datuje do roku 1131. V roce 1205 zde nechal založit cisterciácký klášter bratr krále Přemysla Otakara I., moravský markrabě Vladislav Jindřich. Toto místo mělo být údajně cílem cesty a hlavním působištěm misie Cyrila a Metoděje v 2. pol. 9. století, podle tradice uctívání cyrilometodějského kultu pocházejícího z přelomu 13. a 14. století. Spojení polohy kláštera a událostí z 9. století se však nepodařilo dokázat. V roce 1205 na místo začali docházet první mniši, aby pomohli vzniku stavby, která měla sloužit jako pohřebiště Přemyslovců. O sedmáct let později zde započal svůj věčný spánek markrabě Vladislav Jindřich. Poloha hrobu byla dána cisterciáckými předpisy – poblíž transeptu lodi, po pravé straně portálu spojující klášterní

ambit s kostelem. Vysvěcení kostela proběhlo roku 1228 olomouckým biskupem Robertem. U vysvěcení byli přítomni král Přemysl Otakar I. s královnou Konstancií. Od začátku 14. století docházelo k poškozování kláštera v důsledku polských a uherských nájezdů. Za husitských válek byl klášter v roce 1421 vypálen. Zdejší mniši byli nuceni přemístit se do Hradiště. Zpět se navraceli během let 1434-1436. Postupně začaly práce na obnovu areálu, s obnovou kostela se začalo až v roce 1587. České stavovské povstání znamenalo zabavení kláštera řeholníkům a prodej do vlastnictví Alžběty Kotvrdovské z Olešničky na Buchlově. Navrácení kostela se řeholní řád dočkal po bitvě na Bílé hoře. Třicetiletá válka se zapsala do historie kostela několikanásobným drancováním. Následky pustošení kláštera zmírnil opat Jan VII. Greifenfels, když začal s opravami několik let po svém jmenování, které proběhlo v roce 1628. V 17. a 18. století byl kostel znovu několikrát vypálen. V roce 1735 za opata Josefa Malého došlo k druhému vysvěcení kostela. Za vlády císaře Josefa II. přešel kostel do užívání farnosti. Papež Pius XI. v roce 1928 nechal baziliku povýšit na *baziliku minor*. Zvláštního významu se kostelu dostalo v roce 1958, kdy papež Jan Pavel II. daroval bazilice *Zlatou růži*.

Kostel je trojlodní stavba s valenou klenbou hlavní lodi. Vedlejší lodi jsou od té hlavní odděleny arkádami. Celý interiér baziliky je souborem obrovského počtu uměleckých děl. Lunety vypovídají o bohaté historii kostela (Zničení velehradského kostela husity, Upálení opata Jana, Otevřené nebe s Nejsvětější Trojicí, Nanebevzetí Panny Marie, Křest knížete Svatopluka). Valenou klenbu nalezneme i u kruchty, která je ozdobena freskou Sv. Cecílie dirigující nebeský chór. Fresky s motivy Vladislava Jindřicha a Přemysla Otakara I. nalezneme v kupoli kostela. Pendentivy kupole zdobí obrazy sv. Augustina, sv. Ambrože, sv. Jeronýma a sv. Řehoře Velikého. Na dnešní podobě interiéru se podílelo mnoho uměleckých osobností (O. Allio, J. Hagmiller – mramorová výzdoba; B. Fontana – štuková výzdoba, boční oltáře kaplí, pravděpodobně i kazatelna; I. Raab – oltářní obraz Nanebevzetí Panny Marie, obrazy s výjevy ze života světců, C. J. Steinhäuser – reliéfy pod oltářní menzou – Loučení bratří v Římě před smrtí sv. Konstantina, Smrt sv. Metoděje, Sv. Metoděj přijímá od papeže Hadriana II. arcibiskupské pallium, Sv. Václav, Sv. Ludmila; F. Eckstein a J. J. Etgens – nástěnné malby; P. Pagani – fresky pod přemalbou; K. Madlmayr – oltář z bílého mramoru s mozaikovými pásy, bronzová tumba olomouckého arcibiskupa Antonína Cyrila Stojana (vytvořena ve spolupráci s J. Pelikánem); E. Dítě – oltářní obraz Panny Marie s Ježíškem; M. Willmann – obrazy na oltářích sv. Floriana a sv. Václava; A. Tchořová – obraz sv. Cyrila a Metoděje; J. Poisl – obraz papeže Pia XI.; F. Mandicka, F. Neumann, V. Kotrba – sochy

(Dibelková, 2005)). Nově je v bazilice v prostorech presbytáře umístěn zdobený sarkofág kardinála Tomáše Špidlíka (Infocentrum Velehrad, 2015).

Baziliku v rámci projektu Otevřené brány navštívilo v letech 2013-2014 přes 55 tis. lidí (viz příloha č. 2). Období 2011-2014 znamenalo pro Velehrad návštěvu celkem 983 760 lidí (Infocentrum Velehrad, 2015).

Zašová – Kostel Navštívení Panny Marie

Zašová je malou obcí nacházející se mezi Veřovskými a Vsetínskými vrchy. Leží na půli cesty mezi Valašským Meziříčím a Rožnovem pod Radhoštěm, vzdušnou čarou vzdálena přibližně 5km od každého z měst. Jediné silniční spojení poskytuje silnice III. třídy, napojující se na silnici I/55 mezi výše uvedenými městy. Do Zašové vede turistická trasa směrem z Hostašovic (Mapy.cz, 2015). Skrz obec Zašová vede železniční trať č. 281 (Rychnovský, 2011). Obec má k letošnímu roku společně s přidruženou obcí Veselá celkem 2990 obyvatel (Obec Zašová, 2015).

Poutním cílem je kostel Navštívení P. Marie patřící do olomoucké arcidiecéze, děkanátu Valašské Meziříčí a farnosti Zašová. Duchovní správa místa je v režii místní farnosti. Pout' se koná v neděli po 8. září (Narození P. Marie).

Obec náležela od svého založení v 14. století meziříčsko-rožnovskému panství. Za poutní místo vděčí Žerotínům, kteří obci vlastnili od roku 1549. V roce 1714 zde na místě bývalého dřevěného kostelíka Sv. Anny nechal Karel Jindřich ze Žerotína postavit dnešní barokní kostel. Rok 1725 byl rokem založení trinitářského kláštera. Tento řád klášter užíval do roku 1782, kdy vydal Josef II. příkaz na zrušení kláštera. Kostel přešel pod správu fary a využity byly i klášterní prostory. Poutní legenda se datuje do období bojů s Turky. Vypráví o zraněném vojákově, který byl zachráněn díky zjevení Panny Marie, která mu ukázala cestu ke studánce, kde načerpal síly. Za odměnu namaloval obraz Panny Marie s dítětem podávající mu záchranné lano. Studánka opředená legendou se nachází poblíž kostela směrem na sever na stráni s poetickým názvem Stračka. Najdeme zde i P. Marii v malé jeskyňce.

Půdorys kostela je tvořen jednou lodí a pětibokým chórem, boční empory kryjí balustrády. V roce 1892 obohatily průčelí kostela dvě cibulovité věže s lucernami. Najdeme zde také skulptury sv. Michaela a zakladatelů kostela. Na bocích se nacházejí oltáře sv. Otýlie, Všech svatých, sv. Janu Nepomuckému a Sv. Kříži. Oltář Sv. Kříže zdobí dřevořezba Ježíše Krista

v nadživotní velikosti. Hlavní oltář je ozdoben milostným obrazem P. Marie pocházejícím z 15. století (Dibelková, 2005).

4.3.2 Poutní trasy

S poutnictvím je spjata starodávná tradice pěšího cestování. Takto uvedl zhotovení nově vybudované poutní stezky Staré Město – Velehrad Jan Graubner, arcibiskup olomoucký a metropolita moravský: *"K poutnímu místu patří putování. Proto vítám novou poutnickou cestu na Velehrad, ke kolébce křesťanství u nás. Dnes jsme sice zvyklí přijet až ke kostelu, ale myslím, že plody našich poutí budou větší, jestliže se dokážeme připravit na poutní vrchol i tichým rozjímáním růžencových tajemství."* (zdroj: Matice Velehradská, Poutní cesta růžence, 2015)

Poutní cesta růžence Velehrad – Staré Město

Trasa začíná u železniční trati ve Starém Městě a vede do Velehradu. Celková délka je 4 km. Časová náročnost pro pěší turisty je přibližně 1 hodina. Trasa skýtá 20 zastavení, naplněných modlitbami růžence. Prvních pět zastavení je věnováno modlitbám Radostného růžence, dalších pět modliteb růženci Světla, dále pět modliteb Bolestnému Růženci a posledních pět modliteb Slavnému růženci. Zastavení probíhá u 20 kamenných plastik; každá z plastik prezentuje jedno tajemství růžence. Pout' probíhá vždy první neděli v měsíci (Velehradinfo, 2011). Stavba trasy trvala 4 roky, slavnostní otevření proběhlo dne 13. 6. 2010 (Katolický týdeník, 2010).

Velehrad – Sv. Hostýn

Trasa je užívána v obou směrech – od velehradské baziliky po chvalčovský poutní kostel a naopak. Délka trasy je 59 km. Časová náročnost je dva až tři dny, s možností přespání ve Zlíně (dvoudenní) nebo s přenocováním v Napajedlech a Štípně (třídenní). Součástí trasy je 25 zastavení u přístřešků s turistickými, přírodními a duchovními informacemi. Organizované pouti pořádají Matice velehradská a Matice svatohostýnská. Jednotlivci se mohou na pout' vydat kdykoliv (Velehradinfo, 2011). Historicky navazuje na středověké putování římských poutníků po trase Via Romea Slavorum (Poutník Jan, 2008).

Velehrad – Sv. Antoníněk

Jde o trasu mezi Velehradem a Blatnicí pod Sv. Antonínkem. Délka je 24 km, součástí je 12 zastavení (Velehradinfo, 2011).

Cyklotrasa Tupesy – Velehrad

Je to trasa, po které šel v roce 1990 papež Jan Pavel II (Velehradinfo, 2011).

Velehrad – Sv. Kliment Osvětimany

Trasa vede po zelené značené turistické stezce. Délka je 17 km. Spojuje Velehrad s místem působení žáků Cyrila a Metoděje – horou Sv. Kliment v Osvětimanech (Velehradinfo, 2011).

Hvězdicová pout' na Velehrad

Tato trasa nespojuje dva body, jak je tomu u jiných tras. Přívlastek hvězdicová je použit proto, že trasy sbíhající se ve Velehradě vytvářejí na mapě tvar hvězdy. Pout' je pořádána jako poděkování za „*Slovo života*“, které se z Velehradu šířilo do okolí a jako prosba za víru v českém národě. Pout' probíhá mezi svátkem sv. Rocha a Panny Marie Královny (16. až 22. 8.). Jde se z Vranova nad Dyjí, z Netína u Velkého Meziříčí, z Vítochova u Bystřice nad Pernštejnem, ze Znojma, z Velkého Meziříčí, z Olešnice, z Brna, z Olomouce, ze Slavkova u Brna, z Ratíškovic, z Veselí nad Moravou a z Uherského Brodu. Vychází se tak, aby poutníci byli v pátek večer těsně před Velehradem. V sobotu ráno dojedou autobusy s poutníky, kteří se ke skupinám pěších připojí těsně před cílem, aby měli na pěší pouti podíl. Hlavní mše svatá je v bazilice vždy předposlední sobotu o prázdninách v pravé poledne (Poutník Jan, 2008).

Velehrad – Soluň (Evropská kulturní stezka sv. Cyrila a Metoděje)

Jde o plánovaný projekt velkého rozsahu, spojující Velehrad s místem, odkud přišli šířit vzdělání a víru věrozvěsti sv. Cyril a Metoděj. S cílem realizace projektu bylo založeno stejnojmenné sdružení Evropská kulturní stezka sv. Cyrila a Metoděje. Členové sdružení jsou Zlínský kraj, Centrála cestovního ruchu Východní Moravy, Nitranský kraj, Cammini d'Europa (Evropské sdružení poutních stezek z Itálie) a makedonské město Ochrid (East Moravia Convention Bureau, 2014). Projekt může ve finále zahrnovat až 7 500 km poutních tras. Zatím jsou připraveny tyto dva úseky:

- Olomouc – Hostýn – Zlín – Velehrad,
- Šaštín (SR) – Strážnice – Ostrožská Nová Ves – Staré Město – Velehrad.

(Novinky.cz, 2014)

Svatojakubská stezka Saštín – Velehrad – Brno

Velehrad jako jedno z mnoha míst leží na tzv. Svatojakubské trase. V Evropě jich existuje několik tisíc kilometrů, až desítky tisíc kilometrů. Všechny tyto trasy směřují do místa spočinutí apoštola Jakuba Většího, Španělského Santiaga de Compostela. Tradice svatojakubských poutí je v Evropě už od 12. století (Svatojakubská stezka na Jižní Moravě, 2011).

4.3.3 Další objekty

Holešov – Filiální kostel sv. Anny a kostel Nanebevzetí Panny Marie

Holešov je město v okrese Kroměříž, nacházející se na západním okraji Hostýnských vrchů. Je vzdušnou čarou vzdáleno 14 km severovýchodně od Kroměříže, 15 km jihovýchodně od Přerova a 12 km severozápadně od Zlína. Do Holešova se lze autem dopravit ze směru od Hulína po silnici II/432, od Otrokovic po silnici II/438, od Zlína a ze severního směru města po silnici II/490. Holešovem prochází železniční trať č. 303. Do Holešova vede značená turistická trasa (Mapy.cz, 2015). Nejaktuálnější údaj o počtu obyvatel udává číslo 12 500 (Město Holešov, 2009).

Původně byla stavba kostela sv. Anny součástí dřívějšího areálu zámku, sloužící protestantům. V roce 1615 sem byli povoláni jezuité, kteří stavbu začali využívat jako katolickou modlitebnu. K vysvěcení kostela došlo o rok později, kdy sem byl pozván kardinál

František z Dietrichsteina, který u této příležitosti jmenoval Jana Sarkandra holešovským knězem. Jezuité jej po krátké době opustili, kostel více než sto let chátral. Negativní důsledky nedostatku péče o stavbu napravil v letech 1742 – 1748 hrabě František Antonín z Rottalu. V posledním roce stavby byl kostel vysvěcen. Aby měl v kostele kdo konat bohoslužby, přizval si sem hrabě trinitáře, kterým poblíž založil residenci. Tento řád nuceně ukončil svou působnost v tomto místě v roce 1783, kdy mu další působení zakazoval tzv. Toleranční patent. Ve 20. stol. proběhla důkladná rekonstrukce. Od roku 2006 probíhají na kostele další práce s cílem zamezit vlhkosti na severní a jižní straně. Hlavní oltář je ozdoben obrazem sv. Anny, namalovaný F. A. Palkem. Oltář je zasvěcen též sv. Anně. Obrazy bočních oltářů maloval J. Pilz, sochařskou výzdobu zhotovil Ondřej Zahner.

Kostel Nanebevzetí Panny Marie vyrostl na začátku 18. století na místě, kde ve 14. století stával dřevěný kostel. V roce 1735 byl vysvěcen biskupem Ottou Honoriem hrabětem z Egkhu a Hungersbachu. Jedná se o trojlodní stavbu. Hlavní oltář znázorňuje Nanebevzetí Panny Marie, v pojetí sochaře a štukatéra J. J. Schaubegera. Oltář obklopují nadživotní podobizny světců - Kateřiny Alexandrijské, sv. Františka z Pauly, sv. Antonína z Padovy a sv. Cecílie. Kruchta je vybavena varhany, které jsou ozdobeny postavičkami devíti andělíčků s hudebními nástroji. Kostel má deset bočních oltářů a dva zvony, zvon sv. Jakuba a sv. Václava (Zlínský kraj, 2014).

Holešovské památky si v rámci projektu Otevřené brány v letech 2011 až 2014 celkově prohlédlo 12 210 návštěvníků (viz příloha č. 2).

Chropyně – Kostel sv. Jiljí

Chropyně leží v hanácké oblasti hornomoravského úvalu. Je vzdálená 5 km severně od Kroměříže. Je dopravně dostupná po silnici II/436 od Kojetína ze západního směru a od Přerova ze severovýchodního směru. Od Kroměříže vede silnice II/435. Eventuálně je obec dostupná ze sjezdu č. 260 dálnice D1. Příslušná železniční trať je označena číslem 300. Vede sem několik turistických tras (Mapy.cz, 2015). Obec měla k datu 31. 1. 2011 celkem 5 197 obyvatel (Město Chropyně, 2015).

Kostel byl pojmenován po legendě opata, který se jako poustevník odebral z Řecká do Francie. Pobýval v jeskyni u Saint-Gilles, kde byl posléze založen klášter. Podoba kostela vznikla splnutím původního románského jádra a přístavby věže a lodi ve stylu josefinského baroka. Vysvěcení proběhlo v roce 1780, arcibiskupem Theodorem Colloredo-Waldeseem.

V roce 1890 přibyla mariánská kaple. Dominantami interiéru jsou vzácná kazatelna a křtitelnice. Na oltáři je vidět výjev z legendy o opatovi sv. Jiljí, patron stavby je vyobrazen klečící před jeskyní, za ním je laň, která za ním do jeho příbytku v jeskyni měla denně docházet. Vedle oltáře jsou sochy sv. Mikuláše a pravděpodobně sv. Prokopa. Dřevěné varhany byly nahrazeny na konci 20. století digitálními. Zvon z 19. století zdobí reliéf archanděla Michaela. Do roku 1814 měl kostel hřbitovní funkci, nacházel se uprostřed hřbitova. Od té doby se zde přestalo pochovávat (Zlínský kraj, 2014).

Kostel si jako cíl návštěvy vybralo během let 2011 – 2014 vybralo v rámci projektu 4 082 turistů, během roku 2014 jich dorazilo celkem 836 (viz příloha č. 2).

Lešná u Valašského Meziříčí – Kostel sv. Michaela Archanděla

Obec Lešná se nachází 6 km severozápadně od centra Valašského Meziříčí. Dopravně je dostupná ze silnice I/35, spojující města Valašské Meziříčí a Hranice. Přibližně 1,3 km od Lešné se nachází železniční stanice na trati č. 280 (Mapy.cz, 2015). Obec měla k datu 6. 3. 2015 celkem 2 010 obyvatel (Obec Lešná, 2015).

První dřevěný kostel byl postaven v 15. století, zpočátku byl užíván luterány. Majitel panství Jan Pražma z Bílkova předal správu panství svému bratrovi Benešovi, který se zapojil do odboje proti králi Ferdinandovi II. Tento odboj byl potrestán vpádem vojsk do vsi, která ji vypálila a poničila, kostel nevyjímaje. Na začátku 17. století byl postaven druhý dřevěný kostel. Během let 1684 až 1686 za panování hraběte Lažanského došlo k přestavbě kostela na kamenný. Ke kostelu se tehdy dostavěly dvě boční kaple – zasvěceny sv. Valentinovi a Janu Nepomuckému. Věž s cibulovitou střechou přibyla v průběhu 18. století. Výmalba z 18. století byla vytvářena Josefem Sattlerem. Zvon sv. Michaela z roku 1732 byl v roce 1969 uznán jako národní kulturní památka. O tři roky později se stal národní kulturní památkou celý kostel (Zlínský kraj, 2014).

Za jediný rok účasti v projektu (2014) navštívilo kostel 1375 lidí ve víkendovém režimu (viz příloha č. 2).

Luhačovice – Kostel svaté Rodiny

Luhačovice jsou lázeňským městem nacházejícím se 15 km jihovýchodně od Zlína, 21 km severovýchodně od Uherského Hradiště a 11 km severovýchodně od Uherského Brodu (vzdušnou čarou). Silniční přístupnost umožňují silnice II/492 a II/490 z jižního směru od Uherského Brodu, dále se napojující na silnici I/50 (E50). Při jízdě do Luhačovic ze severního směru lze využít silnici II/492, napojující se na silnici I/49 (spojující Zlín a Vizovice) u Zádveřic. Vyskytuje se možnost využití turistické trasy (Mapy.cz, 2015). Do Luhačovic je možné dostat se vlakem, jedoucím po trase č. 346 (Rychnovský, 2011). Počet obyvatel Luhačovic je 5 704 – v rámci regionu Luhačovické Zálesí, kam spadá 17 obcí (Luhacovice.cz, 2015).

Dřívější kaple sv. Josefa byla postavena luhačovickým pánem, hrabětem Serenyi, kterému pomohla provodovská voda k vyléčení se z oční nemoci. Tato kaple již na začátku 20. století přestala věřícím vyhovovat z důvodu nedostatečné kapacity. Už v té době došlo k rozhodnutí postavit novou, větší kapli; během 20. století mělo několikrát dojít k zahájení stavby, avšak kvůli válečným konfliktům a následkům Pražského jara vždy z plánů sešlo. Stavba se tak uskutečnila až po roce 1989. Základní kamen kostela sv. Rodiny byl posvěcen samotným papežem Janem Pavlem II. Na neformálním pojetí stavby se podíleli architekti Michal Brix a Petr Franta. Stavba moderního chrámu byla zakončena roku 1997 osazením třemi zvony, zasvěcenými podle velikosti – od největšího věnovaného sv. Rodině, přes střední, věnovaný Panně Marii, po nejmenší zvon patřící sv. Josefovi. Před kostelem stojí kašna s minerálním pramenem zasvěceným také sv. Josefovi (Zlínský kraj, 2014).

Možnost prohlídky luhačovického kostela v rámci Otevřených bran si v roce 2014 nenechalo ujít 12 554 návštěvníků (viz příloha č. 2).

Pozlovice – Kostel sv. Martina

Pozlovice jsou obcí se statutem městyse, nacházející se 4 km severovýchodně od Luhačovic, napojeny na silnici II/492 spojující Uherský Brod a Zádveřice u Vizovic (kde se napojuje dále na silnici I/49). K dispozici jsou také turistické trasy (Mapy.cz, 2015). Obec Pozlovice má dle odhadu 1 200 obyvatel (Městys Pozlovice, 2015).

Pozlovice se v archivních záznamech objevují od roku 1287. V roce 1412 byly součástí panství Světlov. Zachován je záznam o kostelíku z období husitských válek (záznam se datuje do roku 1449), takže je pravděpodobné, že kostel vznikl někdy na začátku 15. stol., protože

možnost že by byl stavěn ve válečném období, je vyloučena. Smrtí katolického pána Jaroslava ze Šternberka se kostel dostal do rukou kališníků, kde zůstal do roku 1633. Od té doby je spravován katolickou farou. V 17. a na začátku 18. stol. byl kostel několikrát vypálen nájezdníky a následně opravován. Varhany kostela pocházejí z 18. stol, v roce 1998 byly rekonstruovány v celkovém nákladu 100 tis. Kč. Malby s motivem sv. Antonína Paduánského jsou společně s kruchtou pod památkovou ochranou. Obrazy sv. Josefa a sv. Martina byly namalovány Josefem Hübschem. Mramorový oltář a pískovcovou kazatelnu vytvořil Ferdinand Krejčí. Boční mramorové oltáře se sochami - Pieta – Panna Marie s Ježíšem sňatým ze kříže a sv. Anna s dítětem Marií jsou díla Václava Semeráka. V roce 1918 obohatily interiér malovaná okna s obrazy světců, dílo firmy Škarda. V roce 1922 přibýly 4 sochy svatých, které dodala firma Semerák a spol. V 70. letech proběhla renovace v duchu II. vatikánského koncilu. V posledním čtvrtstoletí proběhlo v kostele několik oprav a renovací, na vrub Zlínského kraje a Ministerstva kultury (Zlínský kraj, 2014).

Pozlovický kostelík je součástí projektu Otevřené brány od roku 2014. Za celý loňský rok si do něj cestu našlo 892 lidí (viz příloha č. 2).

Rožnov pod Radhoštěm – Kostel Všech svatých

Obec v údolí řeky Bečvy leží 10 km jihozápadně od Frenštátu pod Radhoštěm a 12 km východně od Valašského Meziříčí. Dostupnost je od Valašského Meziříčí po silnici č. I/35, od Frenštátu po silnici I/58. Po železnici se lze dopravit přes trať č. 281. Do Rožnova vede několik turistických tras (Mapy.cz, 2015). Počet obyvatel obce byl k 31. prosinci 2013 celkem 16 789 (Obec Rožnov pod Radhoštěm, 2015).

Kostel vznikl v 18. století nahrazením původního již nevyhovujícího dřevěného kostelíka, stávajícího na stejném místě. Vysvěcen byl v roce 1764 olomouckým biskupem. U oltáře s výzdobou od malíře Anthonise Schoonjanse byly dlouhou dobu zaměňováni světci sv. Valentin a sv. Liborius za sv. Cyrila a Metoděje. Oltář je zároveň jediným dochovaným barokním prvkem kostela. Znázornění Nejsvětější Trojice před posledním soudem najdeme nad oltářem. Kostel je vymalován freskami s biblickými motivy. V sochařské podobě zde najdeme sv. Cyrila a Metoděje, sv. Václava, Pannu Marii Lurdskou a dřevořezby Křížové cesty. V 19. století proběhla rekonstrukce, při níž byla přidána ornamentální výmalba. Kostelní věž je osazena čtyřmi zvony, zasvěcenými sv. Cyrilovi, Panně Marii, sv. Josefovi a sv. Janovi.

Branami kostela v rámci projektu OB prošlo v letech 2011 – 2014 celkem 28 260 lidí, za poslední rok to bylo 8421 návštěvníků (viz příloha č. 2).

Staré Město u Uh. Hradiště – Kostel sv. Ducha

Staré Město je obcí v okrese Uherské Hradiště, ležící v bezprostřední blízkosti severozápadním směrem od Uherského Hradiště. Ze severovýchodního směru je dostupné po silnici I/55, ze západního směru po opuštění silnice I/50, z jihozápadního směru po silnici II/427 a z jižního po I/55. Staré Město leží na železničním koridoru (trať č. 330). Do Starého Města vede několik značených turistických pěších tras (Mapy.cz, 2015). Počet obyvatel Starého Města byl k 31. 8. 2011 celkem 6 797 (Obec Starého Město, 2015).

Kostel byl stavěn v letech 2001 – 2013, drobné úpravy a dodělávky probíhají dodnes. Vznikl podle návrhu architekta Ivo Goropevška. Celkové náklady byly doposud vyčísleny na 84 mil. Kč. Slavnostního otevření se kostel dočkal 25. září 2014. Pátého října 2014 bylo kostelu požehnáno. Kostel má uspokojit poptávku místních po bohoslužbách, na niž nedostačuje nedaleký kostel sv. Michaela. Půdorys má tvar rotundy. Hlavní loď obepíná 12 sloupů, symbolizujících 12 apoštolů. Sloupy jsou spojeny prstencem, což má představovat korunu Panny Marie ve spojení s Kristem. Střecha ve tvaru čtvrtkruhového oblouku má navozovat pocit lehkosti – vznášení. Věže kostela naklánějící se k sobě mají symbolizovat sv. Cyrila a Metoděje. Osy sloupů i věží se sbíhají v jednom místě, což symbolizuje směřování k jednomu cíli-Bohu. Uprostřed věží se bude nacházet kříž.

Střílky – Kostel Nanebevzetí Panny Marie

Střílky jsou malou obcí na svazích Chřibů, náležící do okresu Kroměříž. Nachází se 6 km severovýchodně od Koryčan. Jsou dopravně dostupné po silnici I/50 z jihovýchodu od Uherského Hradiště a ze severozápadu od Bučovic. Od Koryčan z jihozápadu nebo od Kroměříže ze severovýchodu lze využít silnici II/432. Střílky protíná turistická trasa (Mapy.cz, 2015). Počet obyvatel obce je k datu sepsání práce 685 (Obec Střílky, 2015).

Počátky existence Střílek sahají do 13. století, kdy zde stával hrad. Obec je zajímavá svojí „multináboženskostí“, vedle katolíků zde působí i jogíni. Kostel má jednu loď, klenba je valená. Hlavní oltář je ozdoben obrazem Nanebevzetí P. Marie. Jde pouze o kopii obrazu, jehož originální verze od P. Paganiho se nachází ve Velehradě. Na interiér kostela z oltáře dohlíží sv. Tomáš Akvinský a sv. Františka z Pauly. Boční oltáře zdobí sochy P. Marie

Lurdské a sv. Josefa. Zobrazují Umučení sv. Florian a Křest knížete Bořivoje sv. Metodějem. V kostele můžeme na zadních oltářích najít obrazy významného umělce I. Raaba, který se podílel na výzdobě velehradské baziliky či uherskohradištského kostela sv. Františka Xaverského. Svůj talent připisoval tento umělec žijící v 18. století Bohu, proto ze zásady nepodepisoval své obrazy (Zlínský kraj, 2014).

Zapojení kostelíku do projektu Otevřené brány mělo za důsledek návštěvu 2 836 lidí během let 2011 – 2014, v loňském roce byla návštěvnost 869 lidí (viz příloha č. 2).

Tečovice – Kostel sv. Jakuba Většího

Obec Tečovice se nachází 1,7 km severozápadně od centra Zlína, dostupné jsou ze silnice I/49 ve směru od Zlína. Do obce jezdí pravidelné linky ze Zlína (Mapy.cz, 2015). V roce 2000 zde žilo 1 262 obyvatel (obec Tečovice, 2014).

Historie obce se začala psát v roce 1141. Tečovice byly dříve tvrzí, kostelík z roku 1260 pamatuje tehdejší ohradní zdi. Sloučením tečovického a malenovického panství na konci 14. století začalo postupné snižování významu této obce, ve prospěch Malenovic. Zrušení tvrze bylo důsledkem této události. Stavba hřbitovního kostela probíhala ve dvou etapách, nejdříve spatřila světlo světa kostelní loď. Následně byly dostavěny sakristie a chór. Románskou stavbu doplnila gotická, posléze i barokní přístavba. Zdi stavby mají šířku 1,2 m. Zvon kostela je replikou původního barokního zvonu. Za povšimnutí stojí kostelní portál. Ve 14. stol. byl kostel vypálen a následně opraven. Interiér je vyzdoben gotickými malbami. Z historického hlediska jde o významnou památku. Archeologové zde našli zbytky bednění klenby z 13. stol. a základy původní církevní stavby při výzkumných pracích v 90. letech (Zlínský kraj, 2014).

Program Otevřené brány zajistil kostelíku během let 2011 - 2014 celkem 2 609 návštěvníků. Za loňský rok 2014 sem zavítalo 793 návštěvníků (viz příloha č. 2).

Uherské Hradiště - Kostel sv. Františka Xaverského

Uherské Hradiště je okresním městem ležícím na březích řeky Moravy. Nachází se 23,5 km jihozápadně od Zlína a 25 km jihovýchodně od Kroměříže. Uherské Hradiště je dostupné ze silnice I/50 vedoucí od sjezdu dálnice D1 u Holubic po hraniční přejezd se Slovenskem ve Starém Hrozenkově na sjezdu u Kunovic. Ze severního a jižního směru vede do Uherského Hradiště silnice I/55. Dalšími silnicemi jsou II/497 ze směru od Březolup a II/498 ze směru od

Hluku. Do Uherského Hradiště vede několik turistických tras (Mapy.cz, 2015). Lze využít dopravu vlakem po železniční trase č. 340 (Rychnovský, 2011). Dne 1. ledna 2015 bylo v matrikách města zapsáno celkem 25 660 obyvatel (Město Uherské Hradiště, 2015).

O vznik dominanty Masarykova náměstí v Uherském Hradišti se zasadili členové řádu Tovaryšstva Ježíšova, původem z Kroměříže. Návrh stavby zpracoval pražský architekt D. Orsi. Kostel spolu s přilehlým dominikánským klášterem spadá dobou svého vzniku do 17. století. Stavební práce vedené J. Canevallem byly komplikovány nízkou pevností a nestálostí místního podloží. V roce 1684 průčelí kostela doplnily věže, původně o jedno patro vyšší než dnes (snížení věží o patro v 18. století zapříčinil jejich tehdejší špatný technický stav). V roce 1685, po deseti letech od zahájení stavby, se chrám dočkal finální podoby – byl dotvořen portál (Zlínský kraj, 2015).

Z průčelí kostela dohlíží na kolemjdoucí čtveřice světců; Sv. František Xaverský, Sv. Alois, Sv. Ignác z Loyoly a Sv. František Borgiaš. Stavba je jednolodní, loď doplňují tři a tři postranní kaple po obou stranách. Klenba chóru je valená, chór je pravoúhlý. Interiér kostela zdobí díla Jana Jiřího Heintsche (obraz Františka Xaverského nad hlavním oltářem), I. Raaba (obrazy v kaplích), O. Schweigela (boční oltáře sv. Barbory a sv. Kateřiny a kazatelna), A. Freytaga (truhlářské práce na oltářích), Judy Tadeáše Suppera (malby v presbytáři), Antonína Poppa (štukátorské práce) a jiných (Slovácké muzeum, 2015).

Od roku 2009, kdy se objekt zapojil do projektu Otevřené brány, navštívilo památku kolem 18 tisíc lidí (Město Uherské Hradiště, 2014). V roce 2014 sem v rámci projektu zavítalo přes 5 700 návštěvníků. Režim prohlídek je plný (viz příloha č. 2).

Velká Lhota u Valašského Meziříčí – Dřevěný toleranční kostel

Velká Lhota je malou obcí nacházející se v západní části Vsetínských vrchů. Nachází se 6 km jihovýchodně od Valašského Meziříčí a 7 km jihozápadně od Rožnova pod Radhoštěm. Dopravně dostupná je po silnici III. třídy, napojující se silnici I/57 mezi Rožnovem pod Radhoštěm a Vsetínem. Nejbližší železnice prochází skrz Valašské Meziříčí. Do Velké Lhoty se lze dopravit po pěší trase (Mapy.cz, 2015). Obec měla k 1. lednu 2015 celkem 514 obyvatel (Ministerstvo vnitra ČR, 2015).

Nejstarší zmínka o obci pochází z konce 14. století, kdy byla obec součástí krásenského, později rožnovského panství. Kostel byl postaven protestanty v době platnosti tzv. Tolerančního patentu, kterým císař Josef II. umožnil od roku 1781 existenci a působení tří

dalších křesťanských vyznání vedle katolického. Jde o dřevěnou stavbu tmavě hnědé barvy, připomínající sedláckou chalupu z 18. století, s barokním prvkem – mansardovou střechou. Stavba nemá kostelní věž ani zvon. Je velmi prostá jak navenek, tak uvnitř. Kostel je jediný svého typu na území Česka, který si dokázal zachovat původní toleranční rysy. Dodnes věřícím evangelíkům plně slouží. Zajímavostí spojenou s kostelem je fakt, že zde v 19. století kázal autor Broučků Jan Karafiát, kterého připomíná pamětní deska (Zlínský kraj, 2014).

Kostel si přišlo prohlédnout v rámci projektu Otevřené brány v letech 2013 až 2014 celkově 2 765 návštěvníků (viz příloha č. 2).

Velké Karlovice – Kostel Panny Marie Sněžné

Velké Karlovice jsou obcí v okrese Vsetín. Obec se nachází 26 km jihovýchodně vzdušnou čarou od Valašského Meziříčí a 22 km východně od Vsetína. Je dopravně dostupná ze silnice II/487 od Vsetína po hraniční přechod Velké Karlovice – Makov. Ze severozápadního směru do vesnice vede silnice č. II/481. Do vsi vede železniční trasa č. 282 a několik turistických tras (Mapy.cz, 2015). Počet obyvatel je 2 560 (Obec Velké Karlovice, 2012).

Dřevěná kostelní stavba s půdorysem kříže vznikla v 18. století. U stavby nebyl použit jediný hřebík, spoje jsou řešeny klíny. Interiér byl původně bez výmalby, nyní je natřen bílou barvou. Kostel je osazen zvony Panny Marie Pomocnice křesťanů z roku 1832 a sv. Jiřího z roku 1929. Skleněné lustry byly darem majitele skláren, od poloviny minulého století byly elektrifikovány.

Kostelík je v projektu OB zařazen od roku 2011, ale během let 2012 až 2013 byla jeho účast přerušena. V roce 2011 do něj zavítalo 10 371 lidí, v roce 2014 to bylo 12 493 lidí (viz příloha č. 2).

Vsetín - Kostel Nanebevzetí Panny Marie

Vsetín je okresním městem okresu Vsetín. Je vzdálen 26 km severovýchodním směrem od Zlína a 15 km jižně od Valašského Meziříčí. Je dostupný po silnici I/57, ze severního směru od Valašského Meziříčí a z jižního směru od Valašských Klobouk. Ze směru od Vizovic do Vsetína vede silnice I/69. Od hraničního přejezdu Velké Karlovice vede do Vsetína silnice II/487.). Do Vsetína vede celá řada turistických tras (Mapy.cz, 2015). Do Vsetína vedou železniční trati č. 280 a 282 (Rychnovský, 2011. Počet obyvatel Vsetína je k datu sepsání práce 27 053 (oficiální Město Vsetín, 2015).

Kostel je atypický, neboť původní využití stavby nebylo církevní. Dříve objekt náležel hraběti Illesházyemu, když plnil funkci záměckého sídla. Po nájездеch uherských bojovníků a zničení původního místního kostela hrabě zámek věnoval luteránským věřícím. Posléze objekt přešel do správy katolíků. Půdorys kostela má tvar obdélníku. Před kostelem se nachází kříž s rodovým erbem hraběte Illesházyho, který se datuje do roku 1783. Věž kostela byla po vichřici v 19. století navýšena o dvě patra. Byla zničena i klenba, ta byla nahrazena plochým stropem. Hlavní oltář je zasvěcen Panně Marii. Obraz na oltáři zobrazuje Nanebevzetí Panny Marie. V interiéru se nachází dochované cechovní postavníky z 18. století. Postavníky bývaly umístěny u lavic, ve které sedávali příslušníci určitého cechu (Zlínský kraj, 2014).

Kostelní brány se otevřely v rámci zmiňovaného projektu během let 2011 až 2014 celkově 9 059 lidem. Rok 2014 znamenal návštěvu 1 890 lidí (viz příloha č. 2).

Zlín – Evangelický kostel a farní kostel sv. Filipa a Jakuba

Tato zlínská sakrální památka upoutá pozornost svým jedinečným, pro kostel atypickým vzhledem. Funkcionalistický chrám z 30. let 19. století byl postaven podle rysů tužky známého zlínského architekta Vladimíra Karfíka, který se podílel také na dnešním sídle krajského zastupitelstva, čili na tzv. „zlínském jednadvacítce“, nebo také na hotelu Moskva. Kostel vznikl ve stylu typické zlínské baťovské architektury, avšak za absence dobře známého rozpoznávacího prvku – červenooranžové cihlové barvy. O stavbu se mimo jiné zasadil Jan Antonín Baťa, který na stavbu uvolnil 5 000 Kčs. Firma Baťa věnovala na zhotovení projektu kostela peníze v hodnotě poloviny ceny pozemku a postavila na vlastní náklady faru.

Interiér kostela je záměrně velmi střídmý, neboť přílišná zdobnost podle evangelíků odvádí pozornost od Bible. Uvnitř na zdech můžeme nalézt citáty z Bible (např. v popředí se nachází verš, který uvádí 31. žalm; na pravé straně kostela je citát z Ježíšova podobenství o posledním

soudu). Prostory od 70. let minulého století vyplňují varhany nad kazatelnou, které nahradily dřívější harmonium. Obraz Milosrdného Samaritána namaloval současný umělec Miroslav Hanák (Zlínský kraj, 2014).

Farní kostel byl postaven ve 14. století. Dlouho byl obklopen hřbitovem s kostnicí v západním rohu. Byl několikrát poničen a znovu opravován. Věž stojící v průčelí stávala dříve mimo osu lodi kostela. Konečné podoby se kostel dočkal až po přestavbách ve 20. stol. Nad hlavním vstupem visí rodový erb majitele panství Klaudiuse Brettona, který se zapsal do historie kostela tím, že nechal opravit shořelou střechu, podle tehdy 30 let starého návrhu hradišského architekta D. Feye. Druhý vatikánský koncil přinesl objektu obměnu interiéru, o kterou se v 70. letech minulého století postaral akademický malíř František Peňáz. Hojně byl využit mramor (na oltář, podlahu a stěny), došlo k restaurování stropních obrazů a netradiční krok bylo nahrazení oltářních obrazů mozaikou (autorem mozaiky byl A. Klouda), včetně obrazu patronů kostela z roku 1835 nad hlavním oltářem. Mozaiková výzdoba od A. Kloudy má vyjádřit život církve pomocí postav. (Zlínský kraj, 2014).

Projekt Otevřené brány evangelickému kostelu zajistil během let 2011 – 2014 celkem 2523 turistů, zájemajících se o prohlídku památky s výkladem. Kostel sv. Filipa a Jakuba vidělo v loňském roce 1 402 lidí (viz příloha č. 2).

5. Marketing

Za účelem podpory tohoto typu turismu nejen v našem regionu probíhá množství aktivit, bylo vytvořeno několik projektů a investováno nezanedbatelné množství finančních prostředků. O marketing se stará především Zlínský kraj a jeho Centrála cestovního ruchu Východní Moravy. Do spolupráce jsou zahrnuty kraje, obce, podnikatelé, stát, náboženské farnosti, církve, profesní asociace, spolky aj. Probíhají též aktivity mezinárodního rozsahu.

Otevřené brány

„Otevřené brány“ je projekt vytvořený spoluprací Zlínského kraje a jednotlivých farností a obcí, usilující o zvýšení povědomí o sakrálních atraktivitách Zlínského kraje. Projekt začal v roce 2008 s devíti zapojenými kostely, nyní je návštěvníkům k dispozici 25 sakrálních skvostů. Za dobu svého působení přilákal do útrob náboženských objektů zhruba 540 tis. návštěvníků. V roce 2014 sem zavítalo přes 15 tis. zahraničních turistů. Projekt nejvíce pomohl Kroměříži, kam přijelo přes 120 tis. turistů. Nejmenší návštěvnost dosud zaznamenal kostel v Pozlovicích (zapojený do projektu až od roku 2014), kam si cestu našlo pouze 892 lidí. Velehradská bazilika se do projektu zapojila až po ukončení rekonstrukcí, v roce 2013. Za dva roky účasti v projektu si baziliku prohlédlo téměř 60 tis. lidí. Návštěvy kostelů daly práci průvodčím, provádění po krajských kostelech zaměstnalo ročně v průměru zhruba 120 lidí. Režim návštěv je trojího typu:

- Plný – po celou sezonu je otevřeno každý den v týdnu
- Smíšený – část sezony je otevřeno celý týden, část sezony jen o víkendech
- Víkendový – otevřeno pouze o víkendech

Projekt je propagován na veletrzích cestovního ruchu ve spolupráci CCRVM a Zlínského kraje. Jsou vydávány tištěné materiály. V roce 2015 je plánováno vydávání materiálů pro děti mladšího školního věku a dotisk stávajícího „žlutého“ letáku v češtině. Na tyto aktivity je vyčleněno celkem 143 tis. Kč, přesná částka však ještě není známa. Dále ZK poptává dodávku buttonů (kovových kulatých placek na zavírací špendlík) a razítek s motivy OB. Tato zakázka má vyčleněno 50 tis. Kč, přičemž přesnou cenu zatím nelze odhadovat (Zlínský kraj, 2015).

Magni aneb Cesty s příběhem

Tento celorepublikový projekt, oficiálně nazývaný „*Prezentace a propagace církevních památek a kulturně historického dědictví křesťanství na území České republiky*“ vznikl

v návaznosti na jiný projekt s názvem „*Výchova a vzdělávání lidských zdrojů v cestovním ruchu v oblasti církevní historie a turistiky v Praze*“. Realizátorem je agentura HelpTour. Cílem Magni je nabídnout turistický produkt zaměřený na poznání duchovních dějin České republiky. Partnery projektu jsou centrála cestovního ruchu Czechtourism, regionální agentury cestovního ruchu, Asociace průvodců, Asociace turistických informačních míst, církve, kraje. Do projektu je zapojeno také několik subjektů Zlínského kraje, nabízejících různé atraktivity duchovního rozměru. Patří sem města Kroměříž, Uherské Hradiště, Uherský Brod, Holešov, obce Velehrad, Nivnice a Komňa. „*Záměrem projektu je, aby vytvořená značka církevního cestovního ruchu (dále jen „církevní turistika“) představovala systémotvorný prvek v rámci existujících variací regionálních značek turistických oblastí či regionů a jejich produktů, která nabídne zastřešení dosavadním aktivitám v cestovním ruchu v oblasti poznávacího cestovního ruchu*“ (Magni, 2014).

Evropská kulturní stezka

Jde o velkolepý projekt v rámci příprav, navazující na velkomoravský kult soluňských bratrů sv. Cyrila a Metoděje. Hlavní trasa je naplánována tak, aby nejlépe vystihovala cestu věrozvěstů v roce 863 na Velkou Moravu. Vyvrcholením by měla být síť až 7 500 km poutních tras. Projekt podporují Zlínský kraj, Evropský fond regionálního rozvoje, Euroregion Bílé Karpaty, Trenčínský kraj, CCRVM, slovenské město Gbely, Masarykovo muzeum v Hodoníně a Ministerstvo zahraničních věcí (stránky Evropská kulturní stezka sv. Cyrila a Metoděje, 2014). Zlínský kraj jde do dílčího mikroprojektu, součásti projektu Evropská kulturní stezka se záměrem „*využít potenciálu území Zlínského kraje pro rozvoj církevní turistiky a aktuálnost cyrilometodějského odkazu*“ a „*vytvořit síť regionů, měst, vzdělávacích a výzkumných institucí, propojující historicky významná poutní místa a využívající společné kulturní dědictví pro zvýšení konkurenceschopnosti a atraktivnosti regionu*“ (CCRVM, 2014).

Moravská jantarová stezka II

Druhé pokračování projektu Moravská jantarová stezka, zaměřeno na vybraný segment klientely z Rakouska, Německa a Itálie, mělo za cíl ekonomický prospěch regionu NUTS II – Střední Morava, zvýšení povědomí o destinaci ve jmenovaných zemích a vytvoření konkurenceschopného produktu na nadnárodní úrovni. Projekt láká na tzv. moravskou velkou trojku, tedy Velehrad, sv. Hostýn a sv. Kopeček u Olomouce; nabídka je však doplněna o další poutní místa. Projekt byl realizován v období květen 2008 – říjen 2010. Partner projektu byly Zlínský kraj, Sdružení cestovního ruchu Střední Morava a Česká centrála

cestovního ruchu CzechTourism. Projekt realizovala CCRVM. Náklady projektu byly v celkové výši 11 450 tis. Kč. CCRVM vytváří pro východomoravskou církevní turistiku vlastní marketing (čili tak propaguje částečně i MJS II). Byly vytvářeny produktové listy v několika jazycích, které byly společně s nabídkami adresně zasílány přibližně 8500 touroperatorům a 35 000 dalším organizacím v Německu, Itálii a Rakousku. Vznikly webové stránky ve více jazykových verzích propagující MJS II (CCRVM, 2011).

Cammini d' Europa

Poutní cesta Velehrad – Sv. Hostýn se díky ZK a CCRVM zařadila v roce 2011 do výše zmíněného projektu, mapujícího evropské poutní stezky. Poutní cesta je tak prezentována v italském jazyce na stránkách projektu. Přínos vidí CCRVM v budoucí spolupráci, tvorbě produktů a certifikací (CCRVM, 2011).

Dejte hlas českým památkám

Jde o soutěž, která proběhla v období od 1. května 2014 do 31. srpna 2014. Organizovalo ji MMR. Účastnilo se jí 16 objektů na území ČR, do kterých bylo investováno v rámci IOP, nebo které náleží do seznamu památek UNESCO (Litomyšl, Veltrusy, Teplá, Sázava, Valtice, Jindřichův Hradec, Plasy, Kroměříž, Kuks, Vila Stiassni, Vila Tugendhat, Lednice, židovské památky, Vítkovice, Velehrad a Terezín). Soutěžící z nabídky vybral jeden objekt, kterému dal na internetových stránkách projektu po své registraci jeden hlas. Jako výhry byly k dispozici věcné ceny, volné vstupenky do Národního centra fotografie a dílny tapisérií v Jindřichově Hradci, individuální prohlídka Květné zahrady se specialistou na zahradní umění v Kroměříži, vstupenka pro dvě osoby do všech židovských památek z projektu „Deset hvězd“, možnost navštívit objekty poutního místa na Velehradě a v neposlední řadě vstup do průmyslového areálu Vítkovických železáren.

Další činnosti

CCRVM realizovala se záměrem zvýšení povědomí a návštěvnosti církevních památek v regionu zahraničními turisty v letech 2009 – 2011 14 tripů a 16 prezentací. Prezentace proběhly v zemích Německo, Rakousko, Itálie, Polsko, Slovensko a Ukrajina. V březnu roku 2011 byl uskutečněn speciální fam trip pro 20 italských farností organizovaný italským zahraničním zastoupením agentury CzechTourism (CCRVM, 2011).

K navýšení publicity velehradského kultu měl pravděpodobně přispět i film k 1150. výročí příchodu bratří. Byl natočen v koprodukcí České televize, mezi partnery patřil i Zlínský kraj. Nepřímo se k tomu doznávají autoři obsahu oficiálního webu filmu, stránek Filmcyrilametodej.cz: „*Cyril a Metoděj – Apoštolové Slovanů jsou zároveň klíčovým projektem celorepublikových oslav 1150. výročí příchodu Cyrila a Metoděje - Cyril a Metoděj 2013 – 1150 let kultury a vzdělanosti.*“ Jelikož je televize stále velmi silným médiem, tak lze spekulovat, že Velehradu mohlo pomoci též zavedení přímých přenosů ze Dnů lidí dobré vůle od roku 2008.

Dále ke zvýšení návštěvnosti přispívá účast CCRVM na veletrhu Regiontour, prezentace ve městech (Brno, Bratislava, Praha, Mnichov, Milán, Katowice) prezentace prostřednictvím I Cammini d'Europa, vytváření produktových listů a letáků v češtině, italštině, němčině a slovenštině. Kvůli církevní turistice proběhla úprava značení KČT. Proběhla webová a bannerová reklama. Pro zahraniční trhy byl vytvořen krátký film „Pilgrimage routes“(CCRVM, 2011).

6. Dotazníkové šetření

Dotazníkové šetření probíhalo výhradně na internetu v období 04. 03. 2015 - 28. 03. 2015. K zadání průzkumu byl využit web Vyplnito.cz. Bylo dosaženo konečného počtu 127 respondentů. Dotazník sestává ze 17 otázek. Obsahuje otázky otevřené, polo-uzavřené i uzavřené; povinné i nepovinné. K vypočítání průměrného počtu návštěv památek na jednoho člověka byl použit následující vzorec aritmetického průměru:

$$\frac{1}{n} \sum_{i=1}^n x_i$$

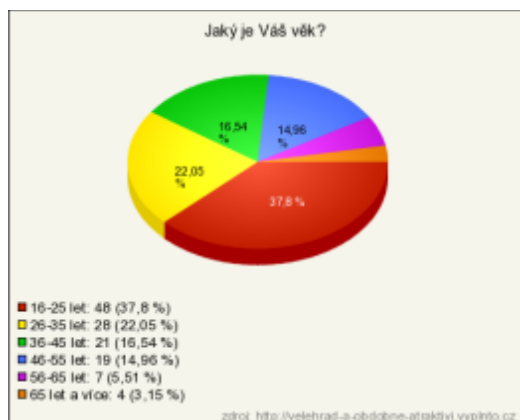
6.1 Vyhodnocení konkrétních výsledků

Graf 6.1.1. Jaké je Vaše pohlaví?

Vyplňování dotazníku se účastnilo 74 žen a 53 mužů.

Graf 6.1.2. Jaký je Váš věk?

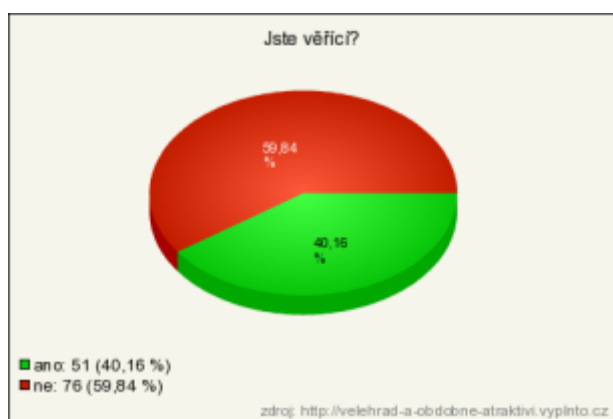
Nejčetnější skupinou byla skupina 16-25 let ($\approx 38\%$ respondentů, 48 lidí). 28 lidí ($\approx 22\%$ res.) patřilo do skupiny 26-35 let, 21 lidí ($\approx 17\%$ res.) patřilo do skupiny 36-45 let, 19 lidí ($\approx 15\%$ res.) patřilo do skupiny 46-55 let, 7 lidí ($\approx 6\%$ res.) patřilo do skupiny 56-65 let a 4 lidé ($\approx 3\%$ res.) patřili do skupiny 65 let a více. V průzkumu jsou zastoupeny všechny věkové skupiny, až na skupinu 0-15 let.

Graf 6.1.3. Ve kterém kraji bydlíte?

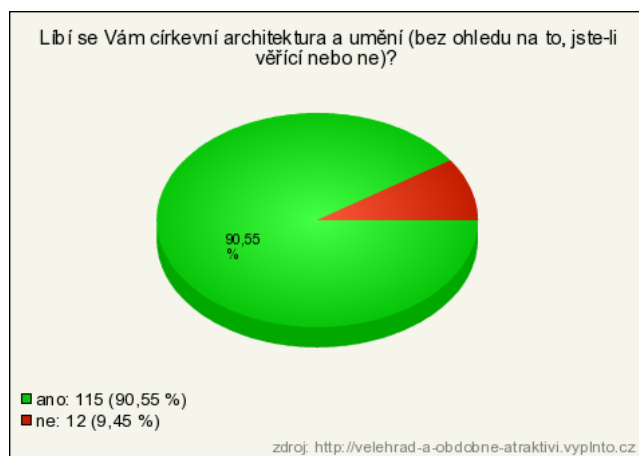
Nejvíce respondentů uvedlo jako kraj svého bydliště kraj Zlínský ($\approx 32\%$ res., 41 lidí). Hlavní město Praha uvedlo 18 lidí ($\approx 14\%$ res.). Jihomoravský kraj uvedlo 15 lidí ($\approx 12\%$ res.). Moravskoslezský kraj uvedlo 14 lidí ($\approx 11\%$ res.). Ústecký kraj uvedlo 10 lidí ($\approx 8\%$ res.). Olomoucký kraj uvedlo 6 lidí ($\approx 5\%$ res.). Středočeský kraj uvedlo 5 lidí ($\approx 4\%$ res.). Jihočeský kraj uvedlo 5 lidí ($\approx 4\%$ res.). Liberecký kraj uvedli 4 lidé ($\approx 3\%$ res.). Plzeňský kraj uvedli 3 lidé ($\approx 2\%$ res.). Pardubický kraj uvedli 3 lidé ($\approx 2\%$ res.). Královéhradecký kraj uvedli 2 lidé ($\approx 2\%$ res.). 1 člověk byl z Karlovarského kraje (pod 1% res.). Nikdo nezadal možnost „Bydlím v zahraničí“ a kraj Vysočina.

Graf 6.1.4. Jste věřící?

Průzkumu se zúčastnilo 51 věřících (≈40% res.) a 76 nevěřících (≈60% res.).

Graf 6.1.5. Líbí se Vám církevní architektura a umění?

Naprostá většina respondentů sdílí zálibu v církevní architektuře a umění (přes 90% res., 115 lidí). Méně než 10% res. (12 lidí) odpovědělo na otázku ne, z toho 7 lidí s negativní odpovědí bylo ve věkové skupině 16-25 let. I přes převahu nevěřících v průzkumu (60 nevěřících ku 40 věřícím) lze tedy obecně usoudit, že vztah k sakrálním objektům je kladný a sakrální umění má co nabídnout všem lidem bez ohledu na víru.

Tabulka 6.1.6 Navštívil/a jste některá z uvedených míst?

Odpověď	Počet	Lokálně %
Velehrad – poutní bazilika Nanebevzetí Panny Marie a sv. Cyrila a Metoděje	67	52,76%
Hostýn – poutní kostel Nanebevzetí Panny Marie	54	42,52%
Kroměříž – poutní kostely sv. Mořice a Blahoslavené Panny Marie	37	29,13%
Uherské Hradiště – farní kostel sv. Františka Xaverského	34	26,77%
Luhačovice - Kostel sv. Rodiny	23	18,11%

Zlín - Farní kostel sv. Filipa a Jakuba	21	16,54%
Uherský Brod – poutní kostel Nanebevzetí Panny Marie	19	14,96%
Rožnov pod Radhoštěm - Kostel Všech svatých	19	14,96%
Provodov – poutní kostel Panny Marie Sněžné	18	14,17%
Štípa – poutní kostel Narození Panny Marie	18	14,17%
Staré Město – Kostel sv. Ducha (železobetonová stavba)	16	12,60%
Malenovice – poutní studánka Svatá Voda	14	11,02%
Holešov - Kostel Nanebevzetí Panny Marie	13	10,24%
Zlín - Evangelický kostel (stavba ve stylu funkcionalismu)	12	9,45%
Velké Karlovice - Kostel Panny Marie Sněžné	12	9,45%
Osvětimany – poutní kaple sv. Klimenta	9	7,09%
Rajnochovice - poutní kostel Narození Panny Marie a sv. Anny	7	5,51%
Tečovice - kostel sv. Jakuba Většího	7	5,51%
Holešov - Filiální kostel sv. Anny	7	5,51%
Chropyně - kostel sv. Jiljí	6	4,72%
Vsetín - Římskokatolický kostel Nanebevzetí P. Marie	5	3,94%
Lešná u Valašského Meziříčí - Kostel sv. Michaela archanděla	5	3,94%
Pozlovice - kostel sv. Martina	5	3,94%
Střílky - Kostel Nanebevzetí Panny Marie	4	3,15%
Zašová – poutní kostel Narození Panny Marie	4	3,15%
Velká Lhota u Valašského Meziříčí - Dřevěný toleranční kostel	2	1,57%
Celkem návštěv	438	
Nenavštívil/a jsem ani jedno z uvedených míst	36	28,35%
Celkem přijatých odpovědí	474	

(zdroj – vlastní vypracování, <http://velehrad-a-obdobne-atraktivni.vyplnto.cz>)

Otázka měla zjistit souhrnnou návštěvnost objektů bez ohledu na motivaci. Autor chtěl zjistit, zda vůbec do těchto objektů lidé dochází a v jakém počtu, bez ohledu na účel docházky. Zda jsou výše uvedené objekty vůbec součástí života respondentů, nebo zda zájem o ně spíše není. Z celkového počtu 127 lidí ani jedno místo nenavštívilo 36 lidí ($\approx 28\%$ res.), z toho 16 lidí ($\approx 13\%$ res.) bylo s bydlištěm mimo Zlínský kraj, ve věku 16-25 let. Skupinka návštěvníků krajských sakrálních pamětihodností čítá tedy celkem 91 lidí ($\approx 72\%$ res.). Celkem bylo uvedeno 438 návštěv. Na jednoho návštěvníka tak připadá v průměru necelých 5 návštěv ($\approx 4,8$ návštěvy na jednoho návštěvníka). Na jednoho respondenta průzkumu připadá v průměru přibližně 3,5 návštěvy. Nejnavštěvovanější byla bazilika ve Velehradě, kterou zblízka vidělo 67 respondentů ($\approx 53\%$ res.). Dále se těšily velké pozornosti památky v Hostýně ($\approx 43\%$ res., 54lidí), Kroměříži ($\approx 29\%$ res., 37lidí) a v Uherském Hradišti ($\approx 27\%$ res., 34lidí). Žádný z objektů nezůstal bez návštěvy. V popředí návštěvnosti se spíše nacházely poutní místa – Velehrad, sv. Hostýn, Kroměříž, poutní kostel Nanebevzetí P. Marie v Uherském Brodě ($\approx 15\%$ res., 19 lidí), Provodov – poutní kostel Panny Marie Sněžné ($\approx 14\%$ res., 18lidí) nebo poutní kostel Narození Panny Marie ve Štípe ($\approx 14\%$ res., 18lidí). Z vypočítaného

aritmetického průměru návštěv lze usoudit, že zájem o sakrální památky na území Zlínského kraje je.

Graf 6.1.6. Jak jste se sem dopravil/a?

Tato otázka byla do průzkumu zavedena se záměrem zjistit, jaká forma dopravy u návštěv převažovala. Přibližně 65% res. (60 lidí) uvedlo jako hlavní prostředek dopravy vlastní automobil. Převahu po vlastní ose – autobusem upřednostňuje zhruba 9% res. (8 lidí), stejný podíl res. dává přednost dopravě po vlastní ose – vlakem. Jinou formu dopravy volilo zhruba 16% res. (15 lidí). Prostřednictvím třetího subjektu se na místa dopravovali pouze 2 lidé (≈2% res.).

Graf 6.1.8. Jak dlouho jste zde pobýval/a?

Naprostá většina (≈89% res., 81 lidí) uvedla délku pobytu na místě jeden den. Zbýlé možnosti (2-3 dny; Více než týden; 3 až 7 dní) byly uvedeny v souhrnu pouze desetkrát.

Graf 6.1.9. Jakou částku jste během své návštěvy utratil/a?

Tato otázka byla do průzkumu zařazena s cílem potvrdit hypotézu, že účastník náboženského turistického ruchu není během své návštěvy příliš útrátný. Do průzkumu jsou zahrnuty i ty odpovědi, kdy motivace k návštěvě objektu nejspíš nebyla čistě turistická, nýbrž liturgická či jiná, nebo když byla kombinací těchto forem. Otázka měla také zjistit, zda by se do navštěvování sakrálních staveb ekonomicky „vlezl“ s nabídkou turistických produktů nějaký třetí subjekt – zda by byl schopen provozu a generování nějaké marže. Výsledky potvrzují hypotézu, 70 lidí utratilo méně než 500 Kč ($\approx 76\%$ res.). Nabídka nějakého tematického produktu by byla tedy pro podnikatele spíše nevýhodná.

Graf 6.1.10. Měl/a byste zájem o zájezd cestovní kanceláře s poutním nebo náboženským cílem?

Respondenti spíše odmítají nabídku třetích subjektů s poutními nebo náboženskými cíli, 109 lidí ($\approx 86\%$ res.) se vyslovilo na výše uvedenou otázku negativně.

Graf 6.1.11. Je Vám povědomé sousloví "Otevřené brány"?

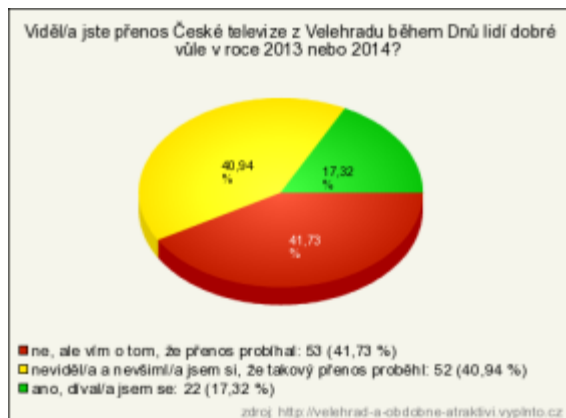
Výše zmiňovaný projekt Zlínského kraje, který má lidem přiblížit krajské sakrální památky, zná pouze 29 lidí ($\approx 23\%$ res.), z toho 17 lidí s povědomím o projektu má bydliště na území Zlínského kraje. Známost projektu mimo Zlínský kraj je tedy pouze 9,46% (povědomí mělo 11 z 86 res. s bydlištěm mimo ZK).

Graf 6.1.12. Viděl/a jste film "Cyril a Metoděj - Apoštolové Slovanů" z roku 2013?

Tento film vzniklý k 1150. výročí příchodu věrozvěstů na Velkou Moravu, natočený s cílem dalšího budování a prohlubování velkomoravského kultu zatím vidělo ze skupiny jen 16 lidí ($\approx 13\%$ res.). Upoutávky si všimlo 36 lidí ($\approx 27\%$ res.). Celkem tedy už projekt zaregistrovalo 52 lidí ($\approx 41\%$ res.). O projektu vůbec neslyšelo 75 lidí ($\approx 59\%$ res.). Je velmi pravděpodobné, že se publicita filmu (a tedy i velkomoravského kultu a v konečném důsledku návštěvnost Velehradu, velehradských poutních stezek a případně kostela sv. Ducha ve Starém Městě) ještě v následujících letech navýší, neboť film neběží jen jednou v kinech, ale čeká ho v budoucích letech série repríz v televizi.

Graf 6.1.13. Viděl/a jste přenos České televize z Velehradu během Dnů lidí dobré vůle v roce 2013 nebo 2014?

Velehradské Dny dobré vůle jsou jednou z nejvýznamnějších náboženských událostí Česka. Přenosy z Velehradu s názvem Večer lidí dobré vůle jsou Českou televizí vysílány už od roku 2008. Rok 2013 však přinesl dokončení několikasetmilionové rekonstrukce baziliky včetně areálu, zároveň byl 1150. výročí příchodu věrozvěstů. Cílem otázky bylo zjistit, jak výraznou publicitu si tento časový milník získal. Celkově 22 lidí se na přenos dívalo ($\approx 17\%$ res.). Povědomí o přenosech mělo 53 lidí ($\approx 42\%$ res.). Poměrně značná část - celkem 52 lidí ($\approx 41\%$ res.) vůbec přenos nezaregistrovalo.

Tabulka 6.1.14. Máte ponětí, kolik peněz bylo investováno do oprav a rekonstrukcí velehradské baziliky a areálu? Napište prosím svůj odhad:

Máte ponětí, kolik peněz bylo investováno do oprav a rekonstrukcí velehradské baziliky a areálu? Napište prosím svůj odhad:		
30 000 000	6 000 000	Ne
nemam	50mil.	650 000
1 000 000	Několik desítek milionů si myslím.	5,000 000,-Kč
500 mega	Vůbec netuším	1 000 000
nemám	6 000 000	2 000 000
4 miliony Kč	15 000 000	netuším, tipuji kolem 2 milionů
netuším	350 mil. CZK	15 000 000,00
Nevím	75 mil.	Nevím
1 000 000	desítky milionů Kč	nemám ponětí
Ne	10 mil. Kč	15 000 000
8 000 000	Nevi	Ne
2 miliony	3 500 000	Nevím
5 000 000	30 000 000	7 miliónů
1 milion	200 miliónů	Nevim
500 000	Nemám představu	5.000.000
500 000 Kč	25 mil. Kč	Ne
Nevim	Nevím	nemám ponětí
Ano	2 000 000	Nemam

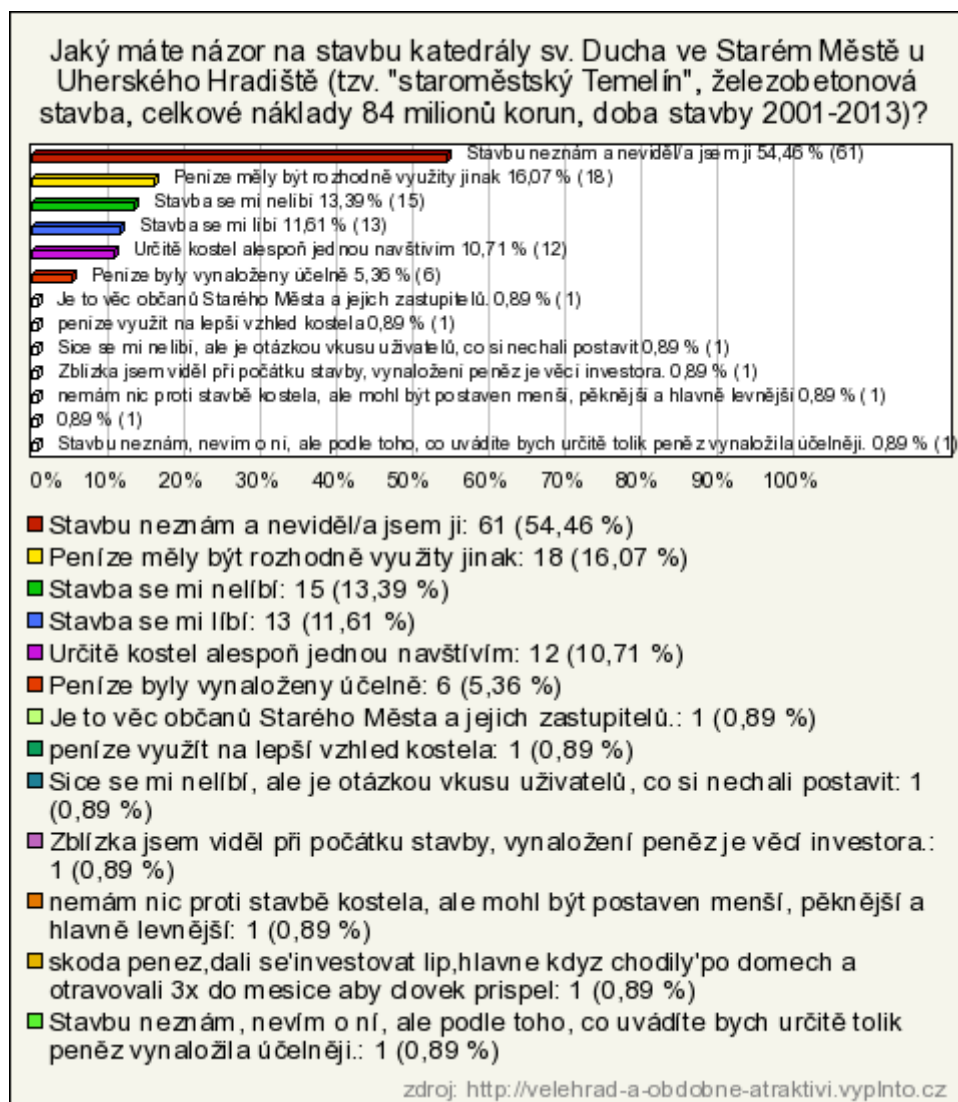
600 mil. Kč	200.000.000,-	Ne
5 000 000	nemám tušení	345 837 000,-Kč IOP + další, takže cca už 400 000 000,- Kč
300 milionů	Poněťtí nemám a ani si netroufám odhadovat	Odhaduji stovky miliónů Kč.
10 000 000	Nevím	nemám ani odhad
250 milionů	50 000 000	nemám.
300 000 000	Nemám poněťtí, tipuji 4 000 000,- Kč	2 000 000
dva miliony	nemám přehled	Nemám
10 000 000	50 000 000 Kč	Netuším
Fest	Vůbec nevím. Hrubý odhad - 100 000Kč	2 000 000
500 milionů Kč	Ne	10 mil.?
50 000 000 Kč	Netuším	250 000
Nevím	Nemám	hodne moc
Nevím	nemám, tipuji 50 milionů	Nevím
nedokážu odhadnout	Ne	1 000 000
několik milionů	Nemám o tomto žádné poněťtí	nevím, odhaduji deseti- až stamiliony
10 mil	Nic	Nemám poněťtí, odhadem několik milionů.
50 milionů Kč	6 000 000	100milionů
1 000 000	2 000 000	Hodně
140 000,-	Nevím	20 milionů
10 milionů	nevím a nehodlám střílet naslepo	Nevím
Nevím	100 milionů	500 000
Nevím	100 mil	250 milionu Kč
3miliony korun	desítky míčů	Ne
100 milionu	Ne	20 000 000
		40 000 001 Kč

(zdroj – vlastní vypracování, <http://velehrad-a-obdobne-atraktivni.vyplnto.cz>)

Na příkladu jedné z nejznámějších církevních staveb Česka - velehradské baziliky - se autor chtěl dovědět, zda mají respondenti poněťtí o výši investovaných finančních prostředků do oprav. Velkou část investic do sakrálních objektů kryjí veřejné fondy; je tedy otázkou, jakou míru souhlasu s čerpáním takových částek z veřejných zdrojů respondenti mají. K tomu, aby se však mohli rozhodnout, jestli souhlasí či ne, potřebují mít aspoň hrubý přehled. Nebylo cílem zjistit, kolik lidí zná přesnou výši částky, ale kolik lidí zná orientačně rozsah investic. Jako správná odpověď byla považována ta, která se nacházela v řádu stovek milionů Kč. Bohužel výsledky byly dost tristní, ve správném řádu se nacházelo pouze 17 lidí ($\approx 13\%$ res., v tabulce zvýrazněné tučně). Správná odpověď je někde kolem 430 milionů Kč², nejbližší odhad byl 500 mil. Kč (2 lidé, $\approx 2\%$ res.).

² zdroj: vlastní výpočet, www.farnostvelehrad.info

Graf 6.1.15. Jaký máte názor na stavbu katedrály sv. Ducha ve Starém Městě u Uherského Hradiště (tzv. "staroměstský Temelín", železobetonová stavba, celkové náklady 84 milionů korun, doba stavby 2001-2013)?

U příkladu nové, v regionu již poměrně známé, nicméně kontroverzní stavby kostela sv. Ducha ve Starém Městě bylo respondentům napovězeno, jaký objem financí si stavba vyžádala. Nebyla stoprocentně kryta z veřejných zdrojů (část šla z veřejné sbírky, část hradila nadace, část financovala farnost Staré Město), avšak tato složka zdrojů činila nezanedbatelnou část rozpočtu stavby. Bylo cílem zjistit, jestli lidé souhlasí se stavbou, která je podle názoru autora této práce:

- Ne příliš vábného vzhledu;
- s relativně vysokými náklady na výstavbu (i ve vztahu ke vzhledu a formě);

- s náklady na vrub i těch lidí, kteří s ní nesouhlasí a kterým nikdy sloužit nebude (části občanů Starého Města);
- určená pouze pro malou skupinku místních věřících – jako farní kostel;
- stavěná v době, kdy dochází spíše k odklonu od církví.

Farnost Starého Města deklarovala, že městu kostel už od začátku minulého století chyběl a nedaleký kostel sv. Michala kapacitně nedostačoval. Od vydání rozhodnutí k výstavbě uplynulo téměř 15 let, při zvážení celorepublikového úbytku věřících je tedy diskutabilní, jak bude stavba využita a využívána. Bohužel většina respondentů (61 lidí, ≈54% res.) stavbu neznala a neviděla. Peníze by využilo jiným způsobem 20 lidí (≈18% res.). Přesně opačný názor – peníze byly vynaloženy účelně – sdílí 6 lidí (≈5% res.). Stavba se nelíbí 17 lidem (≈13% res.). Stavba se líbí 13 lidem (≈12% res.). Kontroverze byla tedy zachována jak v názoru na cenu, tak v subjektivním vizuálním dojmu. Vizuální dojem se dělí přibližně půl na půl, vynaložení peněz je výrazně ve prospěch názoru proti stavbě (20 proti ku 6 pro). Vzorek souboru je však na vyvozování resolutních závěrů příliš malý. Kostel si plánuje prohlédnout 12 lidí (≈11% res.). Objevily se také názory typu, že vynaložení prostředků je výhradní záležitostí investora. Jeden respondent (pravděpodobně občan Starého Města) uvedl, že frekvence vybírání příspěvků na kostel do veřejné sbírky byla příliš častá.

Tabulka 6.1.16. Které tvrzení nejlépe vystihuje Váš názor k budoucímu vývoji víry a církví?

Odpověď	Počet	Lokálně %
Vše zůstane při dnešním stavu	41	32,28%
Sekularizace je přirozenou, zákonitou součástí vývoje společnosti, v důsledku rozvoje poznání a technologií	29	22,83%
Víra v Boha lidem zůstane, církve ale vymizí; člověk přece nepotřebuje prostředníka mezi sebou a Bohem	23	18,11%
Postupující sekularizace ("odnáboženštění") je v neprospěch společnosti	18	14,17%
Víra i církve postupem času úplně vymizí	13	10,24%
Věřících bude přibývat, církve budou zachovány	10	7,87%
skutečně věřící bude jen mystik (srov. Rahner)	1	0,79%
možná ne u nás, ale věřících na světě přibývá	1	0,79%
církve zůstanou zachovány, ale věřících ubyde, zůstanou pouze aktivní věřící	1	0,79%
Víra i církve ztratí na významu. Ne však úplně.	1	0,79%
Víra v boha určitě zůstane, ale bude čím dál tím méně věřících v důsledku rozvoje poznání a technologií.	1	0,79%
Víra v boha zůstane, množství lidí, kteří budou potřebovat církev bude menší, ale církev jako taková nikdy nezmizí, protože plní i sociální a psychologickou podporu člověka. To mu samotná víra nemůže dát.	1	0,79%

lidé budou více věřit, jen nevím, jestli v Boha nebo spíše (či obecně) v jinou "vesmírnou" sílu	1	0,79%
Jiný názor, který s ohledem na komplikovanost tématu není možné zde vyjádřit.	1	0,79%
záleží na tom, jak budou církve reagovat na vývoj lidstva	1	0,79%
věřících už nyní díky nenažranosti katolické církve ubývá	1	0,79%

(zdroj – <http://velehrad-a-obdobne-atraktivni.vyplnto.cz>)

Z pohledu autora poměrně důležitá otázka měla zjistit, jak vnímají respondenti budoucnost víry a církví. Autor je toho názoru, že dochází k neustálému prohlubování sekularizace, nejen v české společnosti. Pokud je tato domněnka správná, je tedy téměř jisté, že kostely přestanou postupně plnit své původní tradiční funkce (liturgická funkce u děkanských, farních a filiálních kostelů; funkce křesťanských svátostí – pořádání křestů, svateb a pohřbů; klášterní funkce, poutní funkce), tyto funkce budou mít stále nižší a nižší upotřebení. Čili se do popředí bude dostávat jiné – světské - turistické využití, spojené s obdivem umělecko-historických hodnot, kulturou a sebevzděláváním; v menší míře možná s duchovním prožitkem. Je však velkou otázkou, jaký zájem o tyto objekty v budoucnu bude. Celkem 41 lidí (≈32% res.) si myslí, že k vývoji stavu víry nebo církví nedojde. Jako přirozenou součást vývoje lidstva vnímá sekularizaci 29 lidí (≈23% res.). Celkem 23 lidí (≈18% res.) si myslí, že církve přestanou plnit funkci prostředníka mezi nebem a zemí. Skupina 18 lidí (≈14% res.) se na sekularizaci dívá skepticky, zastává názor negativního vlivu sekularizace na společnost. Názor totálního odklonu lidstva od církve zastává 13 lidí (≈10% res.). Na další navýšení počtu věřících současně se zachováním církví věří 10 lidí (≈8% res.). Ostatní – jinak formulované názory mělo pod 8% respondentů. Výsledky nedopadly jednoznačně, množství názorů je veliké, není tedy možné vyvodit jednoznačný trend či závěr.

Tabulka 6.1.17. Jak vnímáte kostely a další sakrální objekty?

Odpověď	Počet	Lokálně %
Tyto objekty by měly být zachovány, protože jsou hodnotné po umělecko-historické stránce	100	78,74%
Tyto objekty by měly být zachovány, protože plní důležitou liturgickou funkci pro věřící	55	43,31%
Tyto objekty by měly být zachovány proto, že mají potenciál pro cestovní ruch, zejména pro zahraniční trhy	37	29,13%
Vadí mi, že se na opravy a rekonstrukce těchto objektů plýtvá penězi, které by mohly mít daleko lepší využití	8	6,30%
Kostely má každá vesnice, nejsou dostatečně atraktivní pro využití v cestovním ruchu	5	3,94%
Kostely mi vadí, nechal/a bych je zbourat	4	3,15%
Nesnáším zvuk kostelních zvonů	4	3,15%
Jsem vůči těmto objektům lhostejný/lhostejná	4	3,15%
Kostel si buď najde svého lidi ochotné k investicím do oprav, nebo ne. Část může udržovat církev ze svých peněz, ty historicky opravdu cenné může udržovat stát v rámci kult. dědictví, někde možná peníze dá obec či soukromník. Zbylé asi bohužel... :(	1	0,79%
Všechny náboženské objekty by měly být dobrou přehodnoceny. Některé už nemají liturgický charakter a jiné jsou přirozenou součástí života místních. Pokrok nelze zastavit. Některé stavby zmizí, jiné přibudou a většina zůstane.	1	0,79%
Liturgickou funkci pro věřící plní lépe levné moderní stavby; zachování historických kostelů je věci zachování zděděného kulturního bohatství spíše, než potřebou církví.	1	0,79%
I s úbytkem věřících by měly mít kostely své místo, např. pro Sunday Assembly, tak jako ony samy nahradily předkřesťanské chrámy.	1	0,79%
mohly by být více využívány v umění (koncerty, výstavy)	1	0,79%

(zdroj – <http://velehrad-a-obdobne-atraktivni.vyplnto.cz>)

Umělecko-historickou stránku sakrálna oceňuje většina respondentů (100 lidí, ≈79% res.). Smysl v provozování kostelů kvůli (nejčtenější) liturgické funkci vidí 55 lidí, (≈43% res.). Potenciál pro cestovní ruch církevních památek uznává 37 lidí (≈29% res.). Celkem osmi lidem (≈6% res.) se zdá investice do kostelů jako plýtvání penězi. Pochybnost o potenciálu sakrálna v průmyslu turismu vyjádřilo 5 lidí (≈4% res.). S odkazem husitství sympatizují 4 lidé (≈3% res.). Averzí vůči tónům kostelních zvonů mají celkem 4 lidé (≈3% res.). Absolutní lhostejností vůči těmto objektům se projevují celkem 4 lidé (≈3% res.). Dále se objevily názory jednotlivců převážně ve smyslu budoucího očekávání změny využití a financování (5 lidí, ≈4% res.). Z výsledků tedy lze usoudit, že církevní objekty místo v životech lidí stále ještě mají.

7. SWOT analýza náboženského cestovního ruchu Zlínského kraje

Silné stránky

- *nově zrekonstruovaný areál Velehradu*
- *dopravní a turistická infrastruktura regionu*
- *úspěšný projekt Otevřené brány*
- *široká nabídka, různorodost a pestrost církevních objektů*
- *činnost CCRVM, CzechTourism*
- *zahraniční spolupráce (např. Cammini d' Europe)*
- *spojení Velehradu s cyrilometodějským kultem a tradicí (publicita)*
- *čerpání tuzemských a zahraničních dotací a grantů*
- *přenosy DLDV z Velehradu (přispívají k publicitě)*
- *možnosti prohlídek objektů s výkladem v cizím jazyce*
- *umělecko-historická hodnota objektů*
- *film Cyril a Metoděj – apoštolové Slovanů a cizojazyčný film Pilgrimage routes (publicita)*

Slabé stránky

- *z Otevřených bran neplynou příjmy (vstup zdarma)*

Příležitosti

- *rostoucí zahraniční trhy*
- *velikost segmentu v zahraničí*
- *další čerpání dotací a grantů*
- *další marketingové aktivity CCRVM, CzechTourism, ZK*
- *navýšení publicity Velehradu a okolních památek*
- *segment ateistů se zájmem o sakrální umění*

Hrozby

- *snižující se podíl věřících v ČR, EU; pokles významu náboženství*
- *vysoké náklady na provoz objektů*
- *omezení dotací*
- *možná „přesycenost“ obyvatel církevními objekty; názor, že nemají co nabídnout*
- *odklon státu od financování církví – méně peněz na správu objektů*
- *negativní vnímání církví*

Závěr

Cílem práce bylo analyzovat a zhodnotit náboženský cestovní ruch ve Zlínském kraji. Práce měla podat informaci zejména o rozsahu a stavu tohoto typu cestovního ruchu v regionu. Práce měla nabídnout přehled o navštěvovaných lokalitách, informovat o aktivitách zaměřených na podporu místního náboženského cestovního ruchu a zhodnotit jeho perspektivu. Ze zjištěných informací lze vyvodit závěr, že náboženský cestovní ruch ve Zlínském kraji své místo stále ještě má. Devět z deseti respondentů zařazených do průzkumu má vůči církevní architektuře a umění pozitivní vztah. Počet návštěv církevních památek Zlínského regionu z řad respondentů dosáhl čísla 438, což jsou v průměru více než tři návštěvy na respondenta. Velehrad si drží roční návštěvnost kolem 230 tis., na sv. Hostýn dorazí za rok až půl milionu osob. Celková návštěvnost zmiňovaného segmentu v rámci regionu dosahuje do výše až jednoho milionu osob ročně.

Príslib dobré budoucnosti vytváří i marketingové aktivity, probíhající zahraniční spolupráce a účast na dalších projektech.

Církevní objekty jsou součástí českého prostředí odedávna. V dnešním globalizovaném světě se rozdíl mezi státy stále zmenšují. Nejsme homogenním společenstvím, ale otevřenou zemí, která se v čase mění. Člověk však potřebuje mít pocit náležitosti do nějakého společenství, jinak by se cítil vytržen. Proto se ztotožňuje se svým okolím a vytváří si na základě určitých znaků vlastní identitu. A českou identitu dotváří i prostředí plné sakrálních staveb.

Každý z církevních objektů je unikátní, mnohé z nich jsou kompilací desítek až stovek uměleckých děl. Jsou to ukázky řemeslné dovednosti. Jsou to jedinečné a nenahraditelné objekty nesoucí historický odkaz našich předků. Mají v sobě mocného ducha. Pocit, který máte, když jste uvnitř, je nepopsatelný. Je to kombinace dojmů, které ve vás vytváří svým působením umělecká díla, prostornost a šíření světla, akustika, starodávný nádech a typický chlad. Libeňský farář Václav Sochor jej vyjadřuje jako „*dobro na duši*“. Už jen kvůli tomu stojí za to některou z památek navštívit.

Seznam použité literatury

Knižní zdroje

CURL, James Stevens. *The Oxford dictionary of architecture*. ISBN 9780199674985.

DIBELKOVÁ, Irena. *Poutní místa na Moravě, ve Slezsku*. 1. vyd. Praha: Olympia, 2005, 107 s. Navštivte--. ISBN 80-703-3875-X.

DUDÁK, Vladislav a kol.: *Encyklopedie světové architektury*, Baset, Praha 2002, ISBN 80-86223-90-6, S. 23–24.

DURKHEIM, Émile. *Elementární formy náboženského života: systém totemismu v Austrálii*. Vyd. 1. Praha: Oikoymenh, 2002, 491 s. Oikúmené. ISBN 80-7298-056-4.

Encyclopaedia Britannica book of the year 2010. Karen Jacobs Sparks, Chicago 2010, 880 s. ISBN 978-1-61535-331-6.

GOELDNER, Charles R a J RITCHIE. *Cestovní ruch: principy, příklady, trendy*. 1. vyd. Brno: BizBooks, 2014, xviii, 545 s. ISBN 978-80-265-0298-2.

HEŘMANOVÁ, Eva a Pavel CHROMÝ. *Kulturní regiony a geografie kultury: kulturní realie a kultura v regionech Česka*. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2009, 348 s. ISBN 978-80-7357-339-3.

JIRÁSKO, Luděk. *Církevní řády a kongregace v zemích českých*. Praha: Klášter premonstrátů na Strahově, 1991. ISBN 80-85245-11-6.

KASPAR, Claude. *Die Fremdenverkehrslehre im Grundriss*. 2. vyd. Bern/Stuttgart: Haupt Verlag, 1982. ISBN 3258031525.

NEJDL, Karel. *Management destinace cestovního ruchu*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011, 204 s. ISBN 978-80-7357-673-8.

Ottův slovník naučný. Ilustrovaná encyklopedie obecných vědomostí. Sv. 2, 8, 14, 16, 18.

REJMAN, Ladislav. *Slovník cizích slov*. 3. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1971, 414 s.

VÁCLAVÍK, David a Pavel CHROMÝ. *Náboženství a moderní česká společnost: kulturní realie a kultura v regionech Česka*. Vyd. 1. Praha: Grada, c2010, 243 s. ISBN 978-802-4724-683.

VAVERKA, Jiří. *Nové kostely a kaple z konce 20. století v České republice*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2001, 435 s. ISBN 80-719-2539-X.

ZELENKA, Josef a Martina PÁSKOVÁ. *Výkladový slovník cestovního ruchu*. Kompletně přeprac. a dopl. 2. vyd. Praha: Linde Praha, 2012, 768 s. ISBN 978-80-7201-880-2.

Internetové zdroje

Centrála cestovního ruchu Východní Moravy: Mikroprojekt - Evropská kulturní stezka sv. Cyrila a Metoděje - prodloužení trasy. [online]. [cit. 2015-03-19]. Dostupné z: <http://www.ccrvm.cz/mikroprojekt-,,evropska-kulturni-stezka-sv-cyrila-a-metodeje-prodlouzeni-trasy/>

ČÍŽEK, Jiří. Hrady.cz: slovníček serveru. In: [online]. [cit. 2015-02-07]. Dostupné z: http://www.hrady.cz/index.php?p=main_slovnicek&sub=255&start=240

East Moravia Convention Bureau: Mezinárodní konference - rozvoj Cyrilometodějské kulturní stezky. [online]. [cit. 2015-03-19]. Dostupné z: <http://www.eastmoravia.com/doc/115/>

Evropská kulturní stezka sv. Cyrila a Metoděje. [online]. [cit. 2015-03-19]. Dostupné z: <http://www.cyril-methodius.eu>

Hostýn během oslav výročí korunovace obsadily tisíce poutníků. ČESKÁ TELEVIZE. [online]. 18.8.2012 [cit. 2015-04-10].

Infocentrum Velehrad: O Velehradu. [online]. [cit. 2015-01-27]. Dostupné z: <http://www.velehradinfo.cz/o-velehradu/>

Infocentrum Velehrad: Poutnictví. [online]. [cit. 2015-02-05]. Dostupné z: <http://www.velehradinfo.cz/poutnictvi/>

Infocentrum Velehrad: Prohlídky památek. [online]. [cit. 2015-02-05]. Dostupné z: <http://www.velehradinfo.cz/prohlidky-pamatek/>

Infocentrum Velehrad: Vzdělávací programy. [online]. [cit. 2015-02-05]. Dostupné z: <http://www.velehradinfo.cz/vzdelavaci-programy/>

Katolický týdeník: Ke kolébce křesťanství Poutní cestou růžence. [online]. [cit. 2015-03-19]. Dostupné z: <http://www.katyd.cz/clanky/ke-kolebce-krestanstvi-poutni-cestou-ruzence.html>

Luhacovice.cz - Oficiální průvodce lázeňským městem: O Luhačovicích. [online]. [cit. 2015-02-13]. Dostupné z: <http://www.luhacovice.cz/24824-o-luhacovicich>

Magni. [online]. [cit. 2015-03-19]. Dostupné z: <http://www.magni.cz/o-nas.html>

Mapy.cz. SEZNAM.CZ, a.s. [online]. [cit. 2015-01-17]. Dostupné z: <http://mapy.cz/>

Matice Velehradská: Poutní cesta růžence. [online]. [cit. 2015-03-31]. Dostupné z: <http://www.maticevelehradska.cz/dokument/Poutni-cesta-ruzence-36/>

Město Holešov: Město Holešov. [online]. [cit. 2015-03-07]. Dostupné z: <http://www.holesov.cz/mesto-holesov>

Město Chropyně: O Chropyni. [online]. [cit. 2015-03-07]. Dostupné z: <http://www.muchropyne.cz/navstevnik/o-chropyni/>

Město Kroměříž: Demografie, mapy a statistiky. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. [online]. [cit. 2015-01-17]. Dostupné z: <http://www.mesto-kromeriz.cz/fakta-o-meste/demografie-mapy-a-statistiky/>

Město Uherský Brod. [online]. [cit. 2015-01-17]. Dostupné z: <http://www.ub.cz>

Městys Pozlovice: Základní údaje o městysu. [online]. [cit. 2015-02-13]. Dostupné z: <http://www.pozlovice.cz/obec.php?section=udaje>

MIKULA, Mojmír. Náboženský cestovní ruch. CZECHTOURISM. [online]. [cit. 2015-04-02].

Ministerstvo pro místní rozvoj: Věštník veřejných zakázek. [online]. [cit. 2015-03-29]. Dostupné z: <http://www.vestnikverejnychzakazek.cz/cs/Form/Display/563634>

Ministerstvo vnitra České republiky: Počty obyvatel v obcích. [online]. [cit. 2015-03-03]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/statistiky-pocty-obyvatel-v-obcich.aspx>

Novinky.cz: Putování po stopách sv. Cyrila a Metoděje zaujalo europoslance ve Štrasburku. [online]. [cit. 2015-03-19]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/vase-zpravy/zahranici/francie/2986-28741-putovani-po-stopach-sv-cyrila-a-metodeje-zaujalo-europoslance-ve-strasburku.html>

Obec Střílky: Základní informace. [online]. [cit. 2015-02-21]. Dostupné z: <http://www.obcestrilky.cz/index.php?nid=515&lid=cs&oid=6613>

Obec Tečovice: Úvodní stránka. [online]. [cit. 2015-02-16]. Dostupné z: <http://www.tecovice.cz/domains/tecovice.cz/>

Obec Velehrad: Základní informace. [online]. [cit. 2015-01-27]. Dostupné z: <http://www.velehrad.cz/index.php?nid=6142&lid=cs&oid=904977>

Oficiální stránky města Zlína: Štípa. [online]. [cit. 2015-01-17]. Dostupné z: <http://www.zlin.eu/stipa-cl-1273.html>

Oficiální stránky města Zlína: Základní informace. [online]. [cit. 2015-01-17]. Dostupné z: <http://www.zlin.eu/zakladni-informace-cl-1.html>

Oficiální stránky městyse Osvětimany. [online]. [cit. 2015-01-17]. Dostupné z: <http://www.osvetimany.cz/index.php?u=010100>

Oficiální stránky Obce Chvalčov. [online]. [cit. 2015-02-05]. Dostupné z: <http://www.obec-chvalcov.cz/>

Oficiální stránky Obce Lešná: Titulní stránka. [online]. [cit. 2015-03-08]. Dostupné z: <http://www.obec-lesna.cz>

Oficiální stránky Obce Rajnochovice. [online]. [cit. 2015-01-17]. Dostupné z: <http://www.rajnochovice.cz>

Oficiální stránky obce Velké Karlovice: Hlavní strana. [online]. [cit. 2015-04-02]. Dostupné z: <http://www.velkekarlovice.cz/hlavni-strana>

Oficiální stránky obce Zašová. [online]. [cit. 2015-02-05]. Dostupné z: <http://www.zasova.cz/obec/>

Poutní místa v ČR: Velehrad. [online]. [cit. 2015-01-27]. Dostupné z: <http://www.poutnimistacr.cz/poutni-mista/velehrad.html>

Poutník Jan: Kolik je vlastně těch cest na Velehrad?. [online]. [cit. 2015-03-19]. Dostupné z: <http://www.poutnik-jan.cz/zpravy-z-pouti--c/kolik-je-vlastne-tech-cest-na-velehrad/>

Provodov: O obci. [online]. [cit. 2015-01-17]. Dostupné z: http://www.provodov.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=13&Itemid=27

PŘÁDKA, Petr. Římskokatolická farnost Velehrad: Opravy ve farnosti. [online]. [cit. 2015-02-05]. Dostupné z: <http://www.farnostvelehrad.cz/dokument/Opravy-ve-farnosti-68/>

Regionální rada regionu soudržnosti Střední Morava: Poutní místo Velehrad jako moderní prostor pro všechny. [online]. [cit. 2015-03-29]. Dostupné z: <http://www.rr-strednimorava.cz/verejnost-a-media/poutni-misto-velehrad-jako-moderni-prostor-pro-vsechny?source=rss>

Regiony - ČT24 - Česká televize: Novou ohradní zeď baziliky ozdobilo osm soch. ČESKÁ TISKOVÁ KANCELÁŘ. [online]. [cit. 2015-02-04]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/regiony/172859-novou-ohradni-zed-velehradske-baziliky-ozdobilo-osm-soch/>

Restaurace Hostýn - Poutní dům: Poutě na Sv. Hostýně. [online]. [cit. 2015-02-12]. Dostupné z: <http://www.restaurace-hostyn.cz/cz/novinky/pripravovane-akce-na-sv.hostyne/2.html>

RISY.cz: Projekty EU. [online]. [cit. 2015-03-29]. Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs/vyhledavace/projekty-eu/detail?id=112829>

Rožnov pod Radhoštěm: O městě. [online]. [cit. 2015-04-02]. Dostupné z: <http://www.roznov.cz/o-meste/ds-1043/p1=1409>

RYCHNOVSKÝ, Radek. Železniční mapa České republiky. ČESKÉ DRÁHY, a.s. [online]. [cit. 2015-02-16]. Dostupné z: <http://mapa.rychnovsky.cz/>

Římskokatolická farnost Velehrad: Poutě na Velehradě. [online]. [cit. 2015-01-27]. Dostupné z: <http://www.farnostvelehrad.cz/dokument/Poute-na-Velehrade-43/>

Slovácké muzeum: kostel Sv. Františka Xaverského. [online]. [cit. 2015-02-12]. Dostupné z: <http://www.slovackemuzeum.cz/doc/212/>

Staré Město: Oficiální stránky. [online]. [cit. 2015-04-02]. Dostupné z: http://www.staremesto.uh.cz/?page_id=39

Svatojakubská stezka na Jižní Moravě. [online]. [cit. 2015-03-19]. Dostupné z: <http://www.jakubskacesta.cz>

Tiskové středisko České biskupské konference: Biskupové se v Praze sešli na 100. zasedání ČBK. [online]. 23.1.2015 [cit. 2015-04-02]. Dostupné z: <http://tisk.cirkev.cz/z-domova/biskupove-se-v-praze-sesli-na-100-zasedani-cbk/>

Uherské Hradiště: Otevřené brány také v Uherském Hradišti. [online]. [cit. 2015-02-13]. Dostupné z: <http://www.mesto-uh.cz/Articles/118157-2-Otevrene+brany+take+v+Uherskem+Hradisti.aspx>

CENTRÁLA CESTOVNÍHO RUCHU VÝCHODNÍ MORAVY, o. p. s. Poutní turistika na Východní Moravě.

Vsetín: O našem městě. [online]. [cit. 2015-02-16]. Dostupné z: <http://www.mestovsetin.cz/mesto.asp?p1=6517>

WEBSTER, Merriam. Dictionary. [online]. [cit. 2015-01-17]. Dostupné z: <http://merriam-webster.com/dictionary/>

Zlínský kraj - Otevřené brány. [online]. [cit. 2015-02-12]. Dostupné z: www.kr-zlinsky.cz/otevrene-brany-cl-714.html

Zdroje obrázků

Bazilika Velehrad. [online]. [cit. 2015-02-12]. Dostupné z: http://www.kr-zlinsky.cz/foto_clanky_1389-obr160-velehrad2.jpg

Evangelický kostel. [online]. [cit. 2015-02-12]. Dostupné z: <http://www.turistik.cz/cz/kraje/zlinsky-kraj/okres-zlin/zlin/kategorie/historie-a-umeni/technicke-pamatky/galerie/ir/files/gallery/14789/51475--c800x600.jpg>

Kaple Na Kaménce. [online]. [cit. 2015-02-12]. Dostupné z: <http://www.vychodni-morava.cz/en/photo/15112/download/preview320>

Kostel Nanebevzetí P. Marie. [online]. [cit. 2015-02-12]. Dostupné z: <http://www.vychodni-morava.cz/en/photo/3151/download/preview320>

Kostel Nanebevzetí P. Marie. [online]. [cit. 2015-02-12]. Dostupné z: http://www.kr-zlinsky.cz/foto_clanky_1333-obr160-strtilky1.jpg

Kostel Nanebevzetí P. Marie. [online]. [cit. 2015-02-12]. Dostupné z: <https://www.kr-zlinsky.cz/foto/clanky/1345/vsetin3.jpg>

Kostel Nanebevzetí Panny Marie. [online]. [cit. 2015-02-12]. Dostupné z: http://www.kr-zlinsky.cz/foto_clanky_1326-obr160-img-4433.jpg

Kostel Narození Panny Marie. [online]. [cit. 2015-02-12]. Dostupné z: http://www.kr-zlinsky.cz/foto_clanky_1384-obr160-stipa1.jpg

Kostel Navštívení P. Marie. [online]. [cit. 2015-02-12]. Dostupné z: <http://www.kr-zlinsky.cz/foto/clanky/1357/zasova1.jpg>

Kostel Panny Marie Sněžné. [online]. [cit. 2015-02-12]. Dostupné z: http://www.kr-zlinsky.cz/foto_clanky_1309-obr160-provodov1.jpg

Kostel Panny Marie Sněžné. [online]. [cit. 2015-02-12]. Dostupné z: http://www.kr-zlinsky.cz/foto_clanky_1355-obr160-velke-karlovice1.jpg

Kostel Panny Marie. [online]. [cit. 2015-02-12]. Dostupné z: http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/a/a3/Kostel_Panny_Marie_%28Kroměříž%29.jpg

Kostel sv. Anny. [online]. [cit. 2015-02-12]. Dostupné z: http://www.kr-zlinsky.cz/foto_clanky_1335-obr160-rajnochovice1.jpg

Kostel sv. Anny. [online]. [cit. 2015-02-12]. Dostupné z: http://www.kr-zlinsky.cz/foto_clanky_1394-obr160-holesov3.jpg

Kostel sv. Ducha. [online]. [cit. 2015-02-12]. Dostupné z: http://www.farnost-ostrozskahlota.cz/FOTKY/2000-20141005152918zehnaniKVOPo_VPO_2217.jpg

Kostel sv. Filipa a Jakuba. [online]. [cit. 2015-02-12]. Dostupné z: http://www.kr-zlinsky.cz/foto_clanky_1288-obr160-zlin-f-j-1.jpg

Kostel sv. Františka Xaverského. [online]. [cit. 2015-02-12]. Dostupné z: http://www.kr-zlinsky.cz/foto_clanky_1339-obr160-uherske-hradiste3.jpg

Kostel sv. Jakuba Většího. [online]. [cit. 2015-02-12]. Dostupné z: http://www.kr-zlinsky.cz/foto_clanky_1291-obr160-tecovice3.jpg

Kostel sv. Jiljí. [online]. [cit. 2015-02-12]. Dostupné z: http://www.kr-zlinsky.cz/foto_clanky_1330-obr160-jk-chropyne.jpg

Kostel sv. Martina. [online]. [cit. 2015-02-12]. Dostupné z: http://www.kr-zlinsky.cz/foto_clanky_8885-obr160-pozlovice1.jpg

Kostel sv. Michaela Archanděla. [online]. [cit. 2015-02-12]. Dostupné z: http://www.kr-zlinsky.cz/foto_clanky_8889-obr160-lesna1.jpg

Kostel sv. Rodiny. [online]. [cit. 2015-02-12]. Dostupné z: http://foto.turistika.cz/foto/208048/102932/lrg_img_2458.jpg

Kostel Všech svatých. [online]. [cit. 2015-02-12]. Dostupné z: http://www.kr-zlinsky.cz/foto_clanky_1350-obr160-roznov1.jpg

Studánka Malenovice. [online]. [cit. 2015-02-12]. Dostupné z: http://www.kctkoprivnice.cz/fotogalerie/albums/0153_malenovice/IMG_9186.JPG

Sv. Hostýn. [online]. [cit. 2015-02-12]. Dostupné z: http://www.kr-zlinsky.cz/foto_clanky_1286-obr160-svaty-hostyn1.jpg

Sv. Kliment. [online]. [cit. 2015-02-12]. Dostupné z: http://www.alena.ilcik.cz/0909chriby/sv_kliment02.jpg

Sv. Mořic. [online]. [cit. 2015-02-12]. Dostupné z: <http://www.kr-zlinsky.cz/foto/clanky/1391/ext-sv-morice.jpg>

Toleranční kostel. [online]. [cit. 2015-02-12]. Dostupné z: http://www.kr-zlinsky.cz/foto_clanky_7121-obr160-velka-lhota1.jpg

Další zdroje

ČSÚ. *Náboženská víra obyvatelstva v letech 2001-2011 podle výsledků SLDB*. 2011.

zpráva z jednání konference UNWTO v Ottawě: International conference on travel and tourism statistics. Conference resolutions WTO. 1991.

Seznam použitých zkratek

CCRVM	Centrála cestovního ruchu Východní Moravy
ČR	Česká republika
DLDV	Dny lidí dobré vůle
EFRR	Evropský fond pro regionální rozvoj
EHP	Evropský hospodářský prostor
EU	Evropská Unie
eur, Eur	Euro (měna)
FV	Farnost Velehrad
IOP	Integrovaný operační program
Kčs	Koruna československá
m. n. m.	metrů nad mořem
MF	Ministerstvo financí
MJS	Moravská jantarová stezka
MK	Ministerstvo kultury
MŠ	mateřská škola
n. l.	našeho letopočtu
OB	Otevřené brány
P.	Panna (Panna Marie)
res.	respondent
ROP	Regionální operační program
ŘKF	Římskokatolická farnost
st.	„sankt“ – svatý
st., žel. st.	stanice (železniční)
Sv.	svazek
sv., Sv.	svatý
UNWTO	United Nations World Travel Organization (Světová organizace cestovního ruchu)
ZK	Zlínský kraj

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- jsem byl seznámen s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Uherském Hradišti dne 20. 4. 2015

.....
Jakub Juříčka

Seznam příloh

Příloha č. 1 – Obrazová příloha

Příloha č. 2 – Tabulka návštěvnosti projektu Otevřené brány

Příloha č. 3 – Investice do baziliky Velehrad